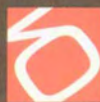

περιβάλλον

Από το ΔΟΝΤΙ

Αφιέρωμα

*στην Εταιρική
Κοινωνική Ευθύνη*

Σελίδες

*για την
Περιβαλλοντική
Εκπαίδευση*

Απόψεις από την Ευρωβουλή

*Αντώνης Τρακατέλλης
Κατερίνα Μπατσελή
Ευαγγελία Τζαμπάζη*

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

η φύση σε καλεί

ζήσε κι εσύ την άγρια ζωή

είναι στη φύση σου

Αν θέλεις, μπορείς
κι εσύ
να βοηθήσεις

Χωρίς τη δική σου ενίσχυση, η ελληνική φύση είναι φτωχότερη

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ

Τρόποι υποστήριξης

- Γίνε μέλος
Οι τμητικές εισφορές των μελών του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, με το ποσό των 50 ευρώ ετησίως (1αθλητική συνδρομή 25 ευρώ) προσφέρουν ουσιαστική οικονομική ενίσχυση στο έργο μας.
- Γίνε εθελοντής
- Υιοθέτησε μία από τις αρκούδες ή έναν από τους λύκους που βρίσκονται στο Περιβαλλοντικό Κέντρο του Αρκτούρου στον Αετό και στο Νημφείο της Φλώρινας
Για την υιοθέτησή μας αρκούδας ή μιας αγέλης λύκων, αρκεί το ποσό των 200 ευρώ (150 ευρώ για σχολικές τάξεις) για ένα χρόνο.
- Αγόρασε τα αναμνηστικά αντικείμενα του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ
- Δώρισε οποιοδήποτε χρηματικό ποσό
- Ενημέρωσε και τους φίλους σου για τις δραστηριότητες του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ.

Βικτωρος Ουγκό 3 • 546 25 Θεσσαλονίκη
τηλ. 2310 555920 • fax: 2310 553932
e-mail: arcturos@arcturos.gr

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ
Αετός Φλώρινας, 53075 • τηλ./fax: 2386041500
e-mail: aec@arcturos.gr

www.arcturos.gr

Οι συνδρομές πληρώνονται
Με ταχυδρομική επίσημη προς τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ
Κατάθεση στους λογαριασμούς:
ALPHA Τράπεζα Πιστωτικής Νο 704/00/2002/002926
Εθνική Τράπεζα Νο 210/40100351
Τράπεζα Πειραιώς Νο 52 00003349718
Μεσω πιστωτικής κάρτας

Γίνε ένα σωσίβιο για τις *Monachus monachus*.
Με τη δική σου υποστήριξη, η MOM θα συνεχίσει το έργο της.
Μόνο εσύ μπορείς να κάνεις τις *Monachus monachus*
να πλέουν σε πελάγη ευτυχίας.

Ναι, θέλω να γίνω υποστηρικτής της MOM!

Όνομα: Επώνυμο: Διεύθυνση: Τ.Κ.:
Πόλη: Τηλέφωνο: Έτος γέννησης: Επάγγελμα: e-mail:
Σας στέλνω ως οικονομική ενίσχυση το ποσό των: 30€ 50€ 100€ 150€ Παρακαλώ κρεώστε την πιστωτική μου κάρτα. VISA MASTERCARD DINERS
Αριθμός Κάρτας:..... Όνομα κατόχου: Ημερομηνία Λήξης:___/___ Υπογραφή:

* Η υποστήριξή σας είναι πολύτιμη για τη δράση μας. Προσφέροντας 30€ και πάνω γίνεστε υποστηρικτής μας. Θα λάβετε ένα πρώτο ενημερωτικό πακέτο για τη δράση μας, τέσσερις φορές το χρόνο το περιοδικό μας "Ιστορίες για Φώκιες" και την κάρτα υποστηρικτή. Σε κάθε περίπτωση θα λάβετε απόδειξη για τη δωρεά σας, ενώ οι δωρεές άνω των 100€ εκπίπτουν από το φορολογητέο σας εισόδημα. ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ.

Συμπληρώστε τα στοιχεία σας και στείλτε μας τα απόκομμα ταχυδρομικά ή στο fax 210 5222450. Αν έχετε πρόσβαση στο Internet, στείλτε μας τη συνδρομή σας εύκολα και με ασφάλεια, πληκτρολογώντας www.wi.nforli.fgr και κάνοντας κλικ στο λογότυπο της MOM.

MOM. Εταιρία Μελέτης και Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας. Σολωμού 18, 106 82 Αθήνα. Τηλ.: 210 5222888, e-mail: support@mom.gr, web site: www.mom.gr

περιβάλλον

Διανέμεται δωρεάν μαζί με το τεύχος Ν. 34 του περιοδικού ΤΟ ΔΟΝΤΙ

Κανακάρη 236Α & Γενοαίου 26222 Πάτρα
τηλ. - fax 2610 323060
www.todonti.gr
e-mail: info@todonti.gr
Ιδιοκτήτης - Εκδότης
Ανδρέας Τσιλίδης

Συντονισμός ύλης
Έλενα Αλεξανδράκη

Συνεργάστηκαν
Νεκταρία Σερέτη
Μίμικα Χριστοδουλοπούλου

Διορθώσεις
Παναγιώτης Ανδριόπουλος

Φιλμογράφηση
Unitype
Μ & Β. Σουβλιώτης ΟΕ
Ναυαρίνου 3 - 5, 26222 Πάτρα
Τηλ. 2610 341770

Εκτύπωση
Λιθογραφικό Εργαστήριο
Δ. Παναγιωτόπουλου
1. Διακίον 48, Πάτρα
Τηλ. 2610 330532

Απαγορεύεται η ανασημείωση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή και απόδοση του περιεχομένου του περιοδικού με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

12

26

52

Το περιβάλλον μας χρειάζεται όλους.

Δεν μας ανήκει τίποτα πάνω στη γη που ζούμε. Ο αέρας που αναπνεύουμε. Το χώμα που πατάμε. Η φύση που χαϊρόμαστε. Η θάλασσα που μας αγκαλιάζει. Όλα ανήκουν στο περιβάλλον, στο μεγάλο αυτό σπίτι που μας φιλοξενεί και μας τα προσφέρει όλα απλόχερα. Η Vodafone έχει θέσει ως βασική προτεραιότητά της την προστασία του περιβάλλοντος και γ' αυτό αισθάνεται μεγάλη τιμή που της απενεμήθη το **Βραβείο ΕΒΕΑ 2004 Για Επιχειρήσεις που Επιδεικνύουν Ευαισθησία και Έμπρακτη Μέρημινα στα Θέματα Περιβάλλοντος**. Βραβείο που τη δεσμεύει να συνεχίσει με την ίδια ευθύνη και ακόμα περισσότερες πράξεις. Και την ίδια αιγιμή καλεί και όλους εμάς να δείξουμε το εαυτόμα ευθύνης μας στο περιβάλλον με όποιον τρόπο μπορεί ο καθένας μας.

Τι κάναμε το 2003-2004 και τι σκοπεύουμε να κάνουμε το 2004-2005:

Ενέργεια:

- Συμβάλαμε στην ελάττωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από το διοξείδιο του άνθρακα, αποτρέποντας 3.500 τόνους CO₂ να φτάσουν στην ατμόσφαιρα (με τη χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων και συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας free-cooling).
- **Στόχος μας είναι να φτάσουμε τους 4.000 τόνους ετησίως.**
- Επεκτείνουμε το πρόγραμμα GreenLight της Ε.Ε. σε έκταση 7.000m², με αποτέλεσμα τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας φωτισμού ανά εργαζόμενο πάνω από 30%. **Στόχος μας είναι να επεκταθεί σε 24.000 m².**

Απορρίμματα:

- Επανακυκλοφορήσαμε και ανακυκλώσαμε πάνω από 150 τόνους ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού και ανακυκλώσαμε 88 τόνους μπαταριών μαλυδίου. **Σκοπεύουμε να ανακυκλώσουμε και να επαναχρησιμοποιήσουμε το σύνολο των μπαταριών μαλυδίου και το 85% του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού που θα αποσύρουμε.**
- Ανακυκλώσαμε πάνω από 33 τόνους χαρτί, διασώζοντας πάνω από 400 δέντρα από την κοπή τους. **Στόχος μας είναι οι 35 τόνοι ετησίως.**
- Ανακυκλώσαμε 1.100 μελανιές (toners). **Σκοπεύουμε να ανακυκλώσουμε πάνω από το 50% όσων αγοράζουμε.**
- Ανακυκλώσαμε πάνω από 14.000 κιλά μπαταρίες και αερασιάρ, μέχρι το Μάρτιο 2004. Το ποσό των 6.987 που προέκυψε, αποδόθηκε εξ ολοκλήρου στην περιβαλλοντική οργάνωση «Ελλάδα Καθαρή» για τον καθαρισμό ακτιών στο Βόλο, στην Πάτρα (Ρίο) και τη Θεσσαλονίκη. **Σκοπεύουμε να συγκεντρώσουμε πάνω από 15.000 προϊόντα κινητής τηλεφωνίας για ανακύκλωση την επόμενη χρονιά.**

Αν θέλετε να βοηθήσετε κι εσείς το περιβάλλον:

Ενέργεια:

- Αποφύγετε να αφήνετε το φορτιστή του κινητού σας στην πρίζα όταν δεν χρησιμοποιείται. Σπαταλάει σε ετήσια βάση 13 κιλοβατώρες.
- Κλείνετε όλες τις συσκευές που δεν χρησιμοποιείτε (π.χ. τηλεόραση, βίντεο, υπολογιστές). Το 1,5% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνεται στην Ελλάδα, αποδίδεται σε συσκευές που βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής.
- Προτιμάτε λαμπτήρες που εξοικονομούν ενέργεια (φθορισμού, αλογονού). Καταναλώνουν 8 φορές λιγότερο ρεύμα.

Απορρίμματα:

- Δώστε για ανακύκλωση το παλιό σας κινητό τηλέφωνο, την μπαταρία και τα αξεσουάρ σε ένα από τα καταστήματα της αλυσίδας της Vodafone. Έτσι, δεν θα απορριφθούν στο έδαφος βλαβερές ουσίες όπως κάδμιο και νικέλιο.
- Διαβάστε το παλιό σας χαρτί για ανακύκλωση. 1 τόνος ανακυκλωμένου χαρτί ή διασώζει 17 περίπου δέντρα από την κοπή τους.
- Προτιμάτε προϊόντα σε επαναχρησιμοποιημένη συσκευασία.

Γραφείο:

- Χρησιμοποιήστε και τις δύο πλευρές του χαρτί πρώτου το πακέτου.
- Ενέργηγοποιήστε τη ρύθμιση εξοικονόμησης ενέργειας στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και στην οθόνη και ρυθμίστε τον εκτυπωτή στην πρόχειρη εκτύπωση.
- Ρυθμίστε τη θερμοκρασία του χώρου περίπου στους 19°C το χειμώνα και στους 25°C το καλοκαίρι. Για κάθε βαθμό λιγότερο ή περισσότερο που ρυθμίζουμε καταναλώνεται 5-7% περισσότερη ενέργεια.

Για πληροφορίες: CSR.gr@vodafone.com

Γιατί περιβάλλον

Το πιο δύσκολο πράγμα για ένα πολιτιστικό περιοδικό είναι να αυτοπροσδιοριστεί. Αν το ΔΟΝΤΙ ήταν λογοτεχνικό, θεατρικό, μουσικό ή κινηματογραφικό, δε θα υπήρχε κανένα πρόβλημα. Ούτε εμείς θα είχαμε δυσκολία να περιγράψουμε τα περιεχόμενα και τις φιλοδοξίες μας, ούτε οι αναγνώστες θα είχαν πρόβλημα να αναζητήσουν τον κοινό άξονα που συνδέει τα θέματα και τις επιλογές μας.

Όμως το ΔΟΝΤΙ είναι ένα πολιτιστικό περιοδικό, ένα από τα λίγα μάλιστα που υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα. Κι αυτό δεν είναι τυχαίο. Γιατί ένα πολιτιστικό περιοδικό αντιμετωπίζει ένα ξεκάθαρο πρόβλημα επιλογών. Ποια θέματα συναποτελούν τον πολιτισμό; Αρκούν οι κριτικές για βιβλία, οι παρουσιάσεις δίσκων ή η αναφορά σε θεατρικές παραστάσεις και ταινίες για να ορίσουν τον πολιτισμό;

Αν αρκούσαν, τότε μάλλον έχουν άδικο οι φιλόσοφοι και οι επιστήμονες ανά τους αιώνες που υποστήριξαν ότι ο πολιτισμός είναι τρόπος ζωής, είναι ποιότητα στην καθημερινότητά μας και είναι σεβασμός στις αξίες που πρέπει να μεταδίδονται από γενιά σε γενιά.

Γι' αυτούς τους λόγους διαλέξαμε να είναι το περιβάλλον το θέμα στην έναρξη της σειράς των ετήσιων εκδόσεων που θα κυκλοφορούν σε τακτά χρονικά διαστήματα μαζί με το «Δ». Αναζητήσαμε ανθρώπους με εμπειρία και άποψη που έχουν το περιβάλλον στο επίκεντρο της επαγγελματικής ή κοινωνικής τους ζωής, ενώ παράλληλα θελήσαμε να μάθουμε περισσότερα για τον (για πολλούς περίεργο) όρο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ένα θέμα που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας και αφορά πρωτίστως τον επιχειρηματικό κλάδο.

Κρυφή ελπίδα μας είναι αυτή η έκδοση μαζί με άλλες πρωτοβουλίες, να φέρουν πιο κοντά τους χώρους του πολιτισμού με αυτούς του περιβάλλοντος, γιατί μπορούν να συναντηθούν και να δράσουν από κοινού με πάρα πολλές αφορμές. Μακάρι μια από αυτές να είναι και το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας...

Ανδρέας Γ. Τσιλίκας

Εδώ, μόνο ανακύκλωση συσκευασιών

"Έχω γεμίσει... περηφάνια. Σας ευχαριστώ!"

Το έργο της ανακύκλωσης εξελίσσεται στην Πάτρα με τεράστια επιτυχία χάρη στην ενεργό και συνειδητή συμμετοχή των πολιτών. Συσκευασίες από πλαστικό, γυαλί, χαρτί, αλουμίνιο και σίδηρο καθώς και έντυπο υλικό γεμίζουν καθημερινά τους ΜΠΛΕ ειδικούς κάδους. Επειδή λοιπόν τίποτα δεν πάει χαμένο, εντόπισε τον μπλε κάδο που είναι πιο κοντά σου και βοήθα κι εσύ στην ανακύκλωση. Είναι σημαντικό...

ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΕΩΝ
Τίποτα δεν πάει χαμένο

Μία πρωτοβουλία του Δήμου Πατρέων με την υποστήριξη της Ε.Ε.Α.Α.

Του καθηγητή
Αντώνη
Τρακατέλλη.
Ευρωβουλευτή της
Νέας Δημοκρατίας -
Αντιπροέδρου του
Ευρωπαϊκού Κοι-
νοβουλίου

Η πιο απλή εμπειρία διαχείρισης περιβαλλοντικών σχεδίων αποκαλύπτει ότι προϋπόθεση επιτυχίας είναι η αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής προστασίας εναρμονισμένα με την οικονομική και κοινωνική πτυχή του εγχειρήματος. Δεν είναι δυνατόν, λόγου χάρη, να προωθούνται δράσεις για το περιβάλλον, που οδηγούν σε αύξηση της ανεργίας ή αντίστοιχα επενδύσεις, που να μην δημιουργούν θέσεις απασχόλησης αλλά επιβαρύνουν το περιβάλλον ή τέλος, οι σχετικές αποφάσεις να επιβάλλονται άνωθεν, χωρίς προηγούμενη συναίνεση και εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών.

Στην Ελλάδα έχουμε σήμερα επαρκή δείγματα παρεμβάσεων, η τύχη των οποίων κρίθηκε ακριβώς από τη μονομερή πρόταση είτε της περιβαλλοντικής είτε της οικονομικής είτε της κοινωνικής πτυχής. Κοινός παράγοντας σε όλες υπήρξε η απουσία συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς ή πολίτες.

Ανάλογος απολογισμός προκύπτει στον τομέα των δημοσίων έργων, όπου η ενσωμάτωση της Κοινωνικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο δεν συνοδεύτηκε από την εφαρμογή της στο στάδιο εκτέλεσης. Στις εμφανείς συνέπειες μπορούν να προσμετρηθούν η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η συστηματική προσφυγή στη μέθοδο τεμαχισμού των έργων κι ένα πλήθος καταγγελιών, που με τη σειρά τους προκάλεσαν καθυστερήσεις, αλλά και ματαιώσεις έργων όπου οι επιπτώσεις δεν είχαν επαρκώς εκτιμηθεί.

Την απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα δίνει ολοκληρωμένα το μοντέλο που προανέφερα, το οποίο συνιστά την πεμπτούσια της σειφόρου ή βιώσιμης ανάπτυξης. Η αλήθεια όμως είναι ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου μοντέλου δεν είναι σήμερα ούτε αυτονόητη ούτε, πολύ περισσότερο, δεδομένη. Υπάρχουν προαπαιτούμενα που μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο σε βάθος χρόνου, κατεύθυνση προς την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διανύσει μια γόνιμη πορεία. Στα 17 χρόνια από τον πρώτο ορισμό της σειφόρου ανάπτυξης (Επιτροπή Μπρούτλαντ, 1987) μέχρι τη Σύνοδο της Κοπεγχάγης, όπου συμφωνήθηκαν ως τρεις πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης, η κοινωνική ανάπτυξη και η περιβαλλοντική προστασία, η πορεία αυτή απέδωσε:

- την ενσωμάτωση στις Ευρωπαϊκές συνθήκες -περιλαμβανομένης της τελευταίας (Συντάγματος)- της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία εισάγει σειρά αλληλένδετων εννοιών, όπως προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση για όλους, κοινωνική συνοχή, επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος.
- έναν τεράστιο νομοθετικό εξοπλισμό αποτελούμενο από πάρα πολλές κοινοτικές ρυθμίσεις (κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις), που στηρίζουν τις πρωτοβουλίες και δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος.

- τη θεσμοθέτηση μιας βήμα προς βήμα διαδικασίας παρακολούθησης της πολιτικής περιβάλλοντος με τον ετήσιο έλεγχο κατά την εαρινή σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
- την υποχρέωση χάραξης εθνικών στρατηγικών και συντονισμού της πολιτικής των κρατών - μελών.
- μηχανισμούς ελέγχου και ανασκόπησης της προόδου.
- τη γενίκευση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της αξιολόγησης του αντίκτυπου στην σειφορία όχι μόνο των κύριων νομοθετικών προτάσεων αλλά όλων των προτάσεων (κοινοτικά προγράμματα, Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, κ.λπ).
- τη Στρατηγική της Λισαβόνας η οποία αποτελεί τη βασική κατεύθυνση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αναμόρφωσης της Ε.Ε., με θεμέλιο τη γνώση, την έρευνα, την καινοτομία.

Στο μεταξύ, η εξέλιξη στον τομέα των τεχνολογιών περιβάλλοντος και των συναφών δραστηριοτήτων συνέβαλε καθοριστικά στη σταδιακή αναθεώρηση της αντίληψης περί εγγενούς αντίφασης μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης ενός αποδεκτού επιπέδου ποιότητας και προστασίας του περιβάλλοντος. Θα έλεγα ότι τείνει να εμπεδωθεί η θέση ότι η σύζευξη των δύο, μέσω μιας ολοκληρωμένης πολιτικής, που θα αναλύσω στη συνέχεια, αποτελεί όρο για μια ανάπτυξη οικονομικά αποδοτική με ευκαιρίες, επενδύσεις, πρόωθηση τεχνολογικών καινοτομιών, δημιουργία θέσεων απασχόλησης και βεβαίως για τη βιωσιμότητα κάθε αναπτυξιακού εγχειρήματος, που παραμένει πάντα το ζητούμενο. Τονίζω ότι τείνει να εμπεδωθεί, επειδή η διαδικασία αυτή εξαρτάται σχεδόν απολύτως από τις διαθέσιμες τεχνολογίες. Διότι μόνο χάρη σ' αυτές αντισταθμίζονται, με προοπτική μόνετισμού, οι περιορισμοί που προφανώς προϋποθέτει η θεσμοθέτηση της σειφορίας.

Ακριβώς για το λόγο αυτό αποδίδω στην καινοτομία ρόλο κλειδί για την προσαρμογή στις επιταγές της σειφόρου ανάπτυξης, που επιβάλλουν την καθαρότητα των διαδικασιών παραγωγής, απαιτώντας ανάλογες προσαρμογές και στο πεδίο της πολιτικής. Επιπλέον, επειδή τίποτε δεν επιτυγχάνεται χωρίς αντάλλαγμα, απαιτείται εκ παραλλήλου, να γίνει κοινή συνείδηση η αρχή της συυνευθυνότητας, που σημαίνει, λόγου χάρη, ότι η «καθαρότητα διαδικασιών παραγωγής» έχει ένα κόστος επιμεριζόμενο, δικαίω τω τρόπω, σε όλους, άρα και στους πολίτες.

Η ελληνική υστέρηση

Η Ελλάδα για λόγους που συνδέονται με τον διαθέσιμο φυσικό πλούτο αλλά και τον χαρακτήρα της οικονομίας της (τουρισμός, γεωργία κ.λπ.) όφειλε να πρωτοστατήσει στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, εξαντλώντας κάθε δυνατότητα γι' αυτό, αρχής γενομένης από την εφαρμογή της προωθημένης κοινοτικής νομοθεσίας. Πρόκειται για διαδικασία εξαιρετικά επίπονη, που απαιτεί, πλην της μεταφοράς τεχνολογίας, χρόνο και κόστος. Είναι λοιπόν τεράστιες οι ευθύνες των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, που παραμέλησαν αυτή την υποχρέωση από αβελτηρία, αβλεψία και βεβαίως λόγους κομματικής σκοπιμότητας, δοθέντος του λεγόμενου πολιτικού κόστους, που προκύπτει βραχυπρόθεσμα.

Για το λόγο αυτό είχα υποστηρίξει ότι η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας οφείλει να προβεί όχι μόνο σε δημοσιονομική καταγραφή, αλλά και σε απογραφή των μεγάλων παραλείψεων και υποχρεώσεων ένα-

ντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απογραφή η οποία θα δείξει το μέγεθος του επιπλέον κόστους, το οποίο κατά μεγάλο μέρος θα βαρύνει το Δημόσιο. Παράλληλα δε, με παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να επιδιώξει να κερδίσει χρόνο, ώστε να επιτύχει τη συμμόρφωση, αποφεύγοντας το διασυρμό των καταδικαστικών αποφάσεων και των προστίμων.

Ενδεικτικά θα αναφερθώ στον αδικαιολόγητο παραμελημένο τομέα διαχείρισης των αποβλήτων. Μια πρώτη σοβαρή επίπτωση της ανεξέλεγκτης λειτουργίας παράνομων χωματερών είναι οι πυρκαγιές, επίπτωση στην οποία θα πρέπει να συνυπολογιστούν

η μόλυνση του εδάφους, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων συμπεριλαμβανομένου και του πόσιμου νερού, καθώς και η γενικότερη υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής που καθιστά το σημερινό πρόβλημα εφιάλτη

για τις επόμενες γενιές. Και τούτο διότι θα καταστούν δύσκολα αντιστρέψιμες οι συνέπειες άρα και οικονομικά επασχής η αντιμετώπισή τους, γεγονός που θα πολλαπλασιάσει τους κινδύνους για τη δημόσια υγεία.

Δεν πρέπει να παραβλέπεται και η εικόνα του «σκουιπίδοτοπου», που αναδίδει μια χώρα, όπως η Ελλάδα, προικισμένη μ' έναν μοναδικό φυσικό και πολιτιστικό πλούτο. Ας μη θεωρηθεί, λοιπόν, ρητορική υπερβολή η φράση «Η Ελλάδα θα... ταφεί στα σκουιπίδια της χωρίς εθνική στρατηγική διαχείρισης». Κι όμως, αφήσαμε να φτάσει ο κόμπος στο χτένι.

Θυμίζω, επίσης, ότι σε σχέση με το Πρωτόκολλο

του Κιότο για τις κλιματικές μεταβολές, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη συμφώνησαν στους περιορισμούς που θα ισχύσουν για κάθε κράτος, με επιμερισμό των βαρών για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ο οποίος επικυρώθηκε ομόφωνα. Έτσι, προβλέπεται ότι ορισμένα κράτη μέλη θα μειώσουν τις εκπομπές ενώ άλλα θα αυξήσουν, αλλά το τελικό αποτέλεσμα που θα προκύψει συνολικά για την ΕΕ είναι μείωση κατά 8% των εκπομπών για την περίοδο 2008 - 2012.

Με βάση τον επιμερισμό αυτό, η Ελλάδα ανέλαβε τη δέσμευση να επιτύχει, κατά το ανωτέρω διάστημα, εκπομπές αερίων που δεν θα υπερβαίνουν

«...επειδή τίποτε δεν επιτυγχάνεται χωρίς αντάλλαγμα, απαιτείται εκ παραλλήλου να γίνει κοινή συνείδηση η αρχή της συνυπευθυνότητας...»

αυτές του 1990, παρά μόνο κατά μέγιστο όριο +25%. Το ποσοστό αυτό είναι προϊόν διαπραγμάτευσης της προηγούμενης κυβέρνησης, η οποία προσήλθε ανεπαρκώς προετοιμασμένη και αποδέχθηκε όρια εκπομπών τα οποία είναι σαφώς κατώτερα των αντικειμενικών δυνατοτήτων της. Από το 1990, οι εκπομπές της Ελλάδας έχουν καλύψει το όριο του +25% , που μας είχε δοθεί στο πλαίσιο επιμερισμού των εθνικών εκπομπών στην Ε.Ε. Σύμφωνα, με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η χώρα μας θα υπερβεί τον στόχο κατά 8,7 % έως το 2012.

Έτσι, θα έρθει κάποια στιγμή που θα μας ζητηθεί το κλείσιμο των μονάδων της ΔΕΗ, που λει-

τουργούν με λιγνίτη στην Πτολεμαΐδα ή αλλού με εξαιρετικά ρυπογόνα καύσιμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο διπλασιασμός σχεδόν των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στη χώρα από το 1970 οφείλεται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον φτωχό ενεργειακά και πολλαπλά ρυπογόνο λιγνίτη.

Δικαιολογημένα, λοιπόν, θα τεθεί το αίτημα αυτό από τους εταίρους μας, όπως κι εμείς απαιτήσαμε από τη Βουλγαρία να κλείσει τους επικίνδυνους πυρηνικούς αντιδραστήρες 1-4 του Κοζλοντούι. Επομένως, η Ελλάδα θα κληθεί είτε να πληρώσει προκειμένου να αγοράσει δικαιώματα εκπομπών, είτε να καταβάλει πρόστιμα.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε επίσης ότι υστερούμε πολύ στους διαρθρωτικούς δείκτες, μεταξύ των οποίων η αειφόρος ανάπτυξη (περιβάλλον - κλιματικές αλλαγές), σύμφωνα με την περιοδική έκθεση προόδου της Στρατηγικής Λισαβόνας.

Το συμπέρασμα είναι προφανές. Πρέπει να εργαστούμε σε δύο επίπεδα. Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κατακτήσουμε τεχνολογικά, αλλά και από άποψη καταναλωτικών προτύπων και συμπεριφορών τη βιώσιμη ανάπτυξη, που σημαίνει, όπως ανέφερα, ισόρροπη συνέργεια των τριών πυλώνων της, οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Σε εθνικό επίπεδο οφείλουμε να προωθήσουμε ολοκληρωμένη πολιτική στο περιβάλλον, που προϋποθέτει ότι οι τομεακές πολιτικές: είναι συνεκτικές μεταξύ τους, με ενσωματωμένη την περιβαλλοντική πτυχή, επιτρέπουν, χωρίς υπερβολές, ένα διαχειρίσιμο κόστος, ενσωματώνουν και αξιοποιούν την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο και συμπεριλαμβάνουν τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών και επιχειρήσεων.

Επιπλέον, θα έχουν σαφείς στόχους, όπως: προώθηση επενδύσεων στους τομείς της επιστήμης και καινοτομίας, χρήση καθαρών πηγών ενέργειας, ορθολογικότερη χρήση των φυσικών πηγών, διαχείριση ατμοσφαιρικών ρύπων και υδάτινων πόρων, χρήση γης και εμπλοκή όλων, περιλαμβανομένων και των κοινωνικών εταίρων. Η ολοκληρωμένη αυτή πολιτική προϋποθέτει, εκ παραλλήλου με την εφαρμογή του προωθημένου κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου, την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, που θα αρχίζει από πολύ νωρίς, από το σχολείο. Χρειάζεται διαπαιδαγώγηση για να μπορούμε να έχουμε καταναλωτικά πρότυπα συμβατά, να προσεγγίσουμε και να κατακτήσουμε αυτό που καταχρηστικά ονομάζω «αειφόρο κοινωνία».

Η Ελλάδα, λοιπόν, καλείται να επενδύσει στο κεφάλαιο αειφόρος ανάπτυξη - κοινωνία της γνώσης, ακρογωνιαίο λίθο της τήρησης των συνθηκών και εξ' αυτού θεμέλιο μιας προηγμένης κοινωνίας αξιών. Συνεπώς η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής προστασίας στην οικονομία και στην κοινωνία αποτελεί όρο για άμβλυση των πιέσεων και την αειφορία, δηλωτική της επιδίωξης για ικανοποίηση των αναγκών μας χωρίς να διακυβεύεται η δυνατότητα αυτή για τις μελλοντικές γενιές.

ΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

Διευθυντής του Ελληνικού Γραφείου της Greenpeace

«Η Greenpeace δεν προσπαθεί να αντικαταστήσει τους επιστήμονες»

Συνέντευξη στην Έλενα Αλεξανδράκη

Η δράση της Greenpeace στην Ελλάδα εστιάζεται τα τελευταία χρόνια στο φαινόμενο των γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και στα ζητήματα κατανάλωσης ενέργειας. Επειδή και στα δύο ζητήματα εμπλέκονται σε μεγάλο ποσοστό οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, πώς κρίνετε τη μέχρι τώρα στάση τους;

Είναι προφανές ότι στα θέματα που ασχολούμαστε υπάρχει ένας κοινός παρονομαστής: είναι θέματα παγκόσμιας εμβέλειας. Θα πρέπει να γίνουν αλλαγές τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Όσον αφορά στον τομέα της ενέργειας, πρέπει να επικεντρωθούμε σε αυτόν, κυρίως λόγω του φαινομένου του θερμοκηπίου. Υπάρχουν φωτεινά παραδείγματα εταιρειών με θετικές πρωτοβουλίες και το ενδιαφέρον είναι αυξημένο. Ήδη κατασκευάζεται εργοστάσιο που θα παράγει φωτοβολταϊκά στοι-

Ο Νίκος Χαλαμπίδης, απαντώντας στις ερωτήσεις μας για τη δράση της Greenpeace αλλά και τη συνεργασία της με διαφορετικούς φορείς σε πολλά επίπεδα, μας δίνει μια εικόνα της σημερινής κατάστασης, μας μιλάει για τα συμφέροντα που μπορεί να κατευθύνουν τη δράση πολλών, ενώ σημειώνει την ανάγκη που υπάρχει για πιο αποτελεσματική δράση πάνω στα περιβαλλοντικά ζητήματα.

χεία. Δεν συμβαίνει ωστόσο το ίδιο και με τη Δ.Ε.Η., η οποία εξακολουθεί να χρησιμοποιεί λιγνίτη. Όσο για τις αγροτικές βιομηχανίες και τις βιομηχανίες τροφίμων, θα πρέπει να πάψουν να παράγουν με μόνο κριτήριο το κέρδος και να λειτουργούν ως συνειδητοί καταναλωτές. Υπάρχει, βέβαια, εγρήγορη στο θέμα των μεταλλαγμένων. Οι μικρές κυρίως επιχειρήσεις έχουν ξεκινήσει και παράγουν βιολογικά προϊόντα, ενώ κάνουν και συστηματικούς ελέγχους για να διαπιστωθούν μεταλλαγμένα προϊόντα. Υπάρχουν βέβαια και οι επιχειρήσεις που αδιαφορούν εντελώς και οι οποίες βρίσκονται στην κόκκινη λίστα της Greenpeace.

Η Greenpeace είναι η πρώτη οργάνωση που δίδαξε έξυπνους επικοινωνιακά τρόπους για τη μετάδοση των μηνυμάτων της. Από την άλλη πλευρά παρατηρούμε ότι η αξιοποίηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης προβάλλεται ιδιαίτερα από τις επιχειρήσεις (πράσινο marketing, πολιτική εταιρικής κοινωνικής ευθύνης κ.τ.λ.). Υπάρχει περιθώριο συνεργασίας ανάμεσα στην οργάνωσή σας και στον ιδιωτικό τομέα, ώστε να φτάνουν πιο δυνατά τα μηνύματα για το περιβάλλον στους πολίτες;

Αυτό που δεν περιγράφεται στην ερώτηση είναι ότι από την περιβαλλοντική πολιτική απουσιάζει εντελώς το κράτος, το οποίο υστερεί και στην παρακολούθηση των νέων τεχνολογιών. Για παράδειγμα οι επιχειρήσεις προχωρούν στην απόσυρση των μεταλλαγμένων όχι γιατί υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο, αλλά γιατί δεν τα θέλουν οι καταναλωτές. Θα πρέπει να βρεθεί κοινός χώρος συνεργασίας ο οποίος να έχει και οικονομική διάσταση και να διατυπωθούν λύσεις. Βέβαια η διατύπωση λύσεων δεν μπορεί να γίνει σε όλες τις περιπτώσεις: π.χ. δεν μπορώ να σκεφτώ μια λύση για το πώς μπορεί να εφαρμοστεί κάτι στο θέμα της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας. Και για να απαντήσω στην ερώτηση, ναι, αναστατώνεται το πώς θα διευρυνθεί η συνεργασία και είναι στο χέρι των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Αν δεν γίνει κάτι υπάρχει κίνδυνος να μείνει στα χαρτιά.

Η Greenpeace όπως και αρκετές άλλες οργανώσεις διεθνούς βελγικού, μοιάζει να μη συνεργάζεται με μικρότερες οικολογικές ομάδες στην Ελλάδα. Υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες ή υπάρχει διαφορετική φιλοσοφία στους τρόπους δράσης;

Υπάρχουν πολλές συνεργασίες με μικρότερες ομάδες και από άλλες μεγάλες περιβαλλοντικές οργανώσεις. Δεν υπάρχει όμως μια συνεργασία εφ' όλης της ύλης. Για το ενεργειακό πρόβλημα της Κρήτης, για παράδειγμα, υπάρχει συνεργασία με τοπικούς φορείς, όπως και στο θέμα των τοξικών στον Κορινθιακό κόλπο. Δεν πρόκειται όμως να υπάρξει εφ' όλης της ύλης συνεργασία γιατί δεν υπάρχει σαφής, κοινός στόχος. Υπάρχει σίγουρα και διαφορετική φιλοσοφία. Εμείς προωθούμε τη βιοποικιλότητα, δεν υπάρχουν όμως ίδιοι τρόποι από όλους, και αυτό είναι δείγμα υγείας.

Σε μεγάλο ποσοστό οι περισσότερες εκστρατείες περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης βασίζονται σε ευρωπαϊκά κονδύλια ή άλλες μεθόδους εκταμίευσης κονδυλίων. Αυτό δεν δημιουργεί μια αντιφαση, αφού τα χρήματα δίνονται από αυτούς που καταγγέλλονται ως υπεύθυνοι για την περιβαλλοντική καταστροφή.

Η Greenpeace δεν δέχεται χρήματα από τέτοιες οργανώσεις. Οικονομική υποστήριξη έχει μόνο από πολίτες ή άλλα φυσικά πρόσωπα. Αυτό γίνεται για να έχουμε απόλυτη ελευθερία στις επιλογές μας. Αν σταματήσουν να μας στηρίζουν τα μέλη μας, σταματάμε κι εμείς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος ενώ την ίδια στιγμή δίνει ακόμη περισσότερα χρήματα για την καταστροφή του.

Η μέχρι τώρα εμπειρία της Greenpeace στην Ελλάδα, τι δείχνει σχετικά με την αντιμετώπιση των μέσων ενημέρωσης απέναντι στα

περιβαλλοντικά ζητήματα; Μπορούν να γίνουν διαχωρισμοί ανάλογα με το ποιες εκστρατείες είναι πιο πετυχημένες ή με το ποια κατηγορία μέσων δείχνει να υπηρετεί καλύτερα την περιβαλλοντική προστασία;

Διαπιστώνεται και από την εμπειρία μας αλλά και από ευρωπαϊκές δημοσκοπήσεις ότι το περιβάλλον δεν κατέχει υψηλή θέση στην πολιτική, κοινωνική και επικοινωνιακή ατζέντα και στις προτεραιότητες των πολιτών. Στις εφημερίδες υπάρχει περισσότερος χώρος αφιερωμένος στο περιβάλλον, ενώ στην τηλεόραση από λίγος έως καθόλου. Στο χώρο του ραδιοφώνου δεν μπορούν να γίνουν ομαδοποιήσεις γιατί δεν υπάρχουν σταθμοί ποικίλης ύλης. Οι ενημερωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί δείχνουν συνέπεια στα θέματα περιβάλλοντος. Αρκετές φορές, σε περιπτώσεις που οι παρεμβάσεις ή οι θέσεις θίγουν συμφέροντα, υπάρχει πρόβλημα στη μετάδοση του μηνύματος. Αν για παράδειγμα κάποια πετρελαϊκή εταιρεία χρηματοδοτεί κάποιο κανάλι, υπάρχει πρόβλημα στο τι θα ειπωθεί.

Πόσο κοντά βρίσκεται σήμερα το οικολογικό κίνημα στον επιστημονικό κόσμο; Έχει παρατηρηθεί σε αρκετές περιπτώσεις έντονη διάσταση απόψεων ή και ανυπαρξία επιστημόνων στο δυναμικό των μη κυβερνητικών οργανώσεων για το περιβάλλον, ειδικά σε τοπικό επίπεδο...

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και η επιστημονική κοινότητα παράγουν διαφορετικό έργο. Σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει συνεργασία. Η Greenpeace δεν προσπαθεί να αντικαταστήσει το επιστημονικό έργο αλλά να φέρει στο προσκήνιο θέματα που βρίσκουν οι επιστήμονες. Υπάρχει διάσταση απόψεων και είναι φυσιολογικό. Πολλές φορές όμως στο χώρο της επιστημονικής κοινότητας πρέπει να δούμε με προσοχή τις διαφορετικές απόψεις.

Για παράδειγμα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Κάποιοι λένε πως δεν υπάρχει πρόβλημα, αλλά είναι δύσκολο για τον πολίτη να βρει ποιος χρηματοδοτεί αυτούς τους επιστήμονες. Είναι επίσης δύσκολο να μάθει πως έχει συσταθεί μια διεπιστημονική επιτροπή που αποδεικνύει πως όντως υπάρχει το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Αυτό που προσπαθούν να κάνουν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις είναι να ενημερώνουν το κοινό αλλά και τους πολιτικούς, αφού η διαφωνία σε πολλές περιπτώσεις είναι κατευθυνόμενη. Σε τοπικό επίπεδο θα πρέπει οι τοπικές οργανώσεις να προσπαθήσουν περισσότερο ώστε να βρουν επιστήμονες για να συνεργαστούν.

Η μεγάλη γεωγραφική ακτίνα δράσης της Greenpeace πόσο εξυπηρετεί τους σκοπούς της έμφασης σε τοπικά οικολογικά προβλήματα που ίσως δεν κερδίζουν τόσο εύκολα δημοσιότητα ή δεν αφορούν μεγάλη μερίδα πληθυσμού; Θα μπο-

ρούσε μια οργάνωση σαν τη δική σας να λειτουργεί υποστηρικτικά ή καθοδηγητικά σε περιφερειακές οικολογικές κινήσεις;

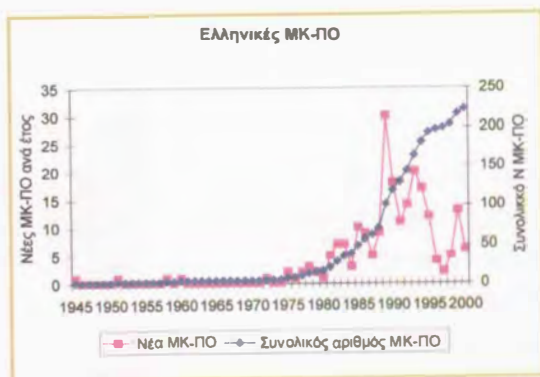
Το κάνει ήδη σε πολλές περιπτώσεις. Η Greenpeace λειτουργεί σαν καταλύτης υπέρ της βελτίωσης του περιβάλλοντος. Δεν μπορεί βέβαια να παρακολουθεί σε 24ωρη βάση τις εξελίξεις σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικοί φορείς είναι αυτοί που παρεμβαίνουν. Άλλωστε τα μεγάλα περιβαλλοντικά θέματα καταλήγουν να έχουν και τοπική διάσταση. Το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι σημαντικό και σε τοπικό επίπεδο, αλλά και σε επίπεδο νοικοκυριού, όπου πρέπει να πάρουμε πρωτοβουλίες (κάνοντας αλλαγή λαμπτήρων, χρήση πλιακών θερμοσίφωνων κ.τ.λ.). Πρέπει τα περιβαλλοντικά ζητήματα να μπου στην agenda των πολιτικών —και στους Δήμους, στις Νομαρχίες, κ.ά.— και να καταλάβουν τη θέση που πρέπει

Ορισμένα στοιχεία και μερικές (προβοκατόρικες) σκέψεις για τις Ελληνικές οργανώσεις

του Δρ. Ιωσήφ Μποτεϊτάγια,

Τμήμα Οικολογίας & Περιβάλλοντος, ΑΤΕΙ Ιονίων Νήων, iosit@teion.gr

Παρόλο που πάντοτε υπήρχαν στην Ελλάδα άτομα με «περιβαλλοντικές ευαισθησίες» οι σύγχρονες Μη Κυβερνητικές - Περιβαλλοντικές Οργανώσεις (ΜΚ-ΠΟ) άρχισαν να εμφανίζονται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 ενώ στα τέλη της δεκαετίας του 1980 - αρχές δεκαετίας του 1990, ο ρυθμός αύξησής τους έγινε σχεδόν εκθετικός (Διάγραμμα 1)

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι οι δύο «κορυφές» σχηματισμού ΜΚ-ΠΟ είναι τα έτη 1989 και 1992, τα ίδια χρόνια που σηματοδεύτηκαν με την εμφάνιση και κατάρρευση αντίστοιχα της Ομοσπονδίας Οικολόγων Εναλλακτικών. Όμως, δεν πρέπει κανείς να νομίζει ότι οι νέες ΜΚ-ΠΟ ήταν οι «διάδοχοι» της παλιάς Ομοσπονδίας: από τις 101 οργανώσεις που ιδρύθηκαν την περίοδο 1988-1993 μόνο 7 έχουν την «πολιτική οικολογία» μεταξύ των ενδιαφερόντων τους. Το 1996 —την τελευταία χρονιά για την οποία έχουμε αναλυτικά στοιχεία— από ένα συνολικό πληθυσμό 196 ΜΚ-ΠΟ μόλις 12% συνεχίζουν να εκδηλώνουν ένα παρόμοιο ενδιαφέρον, με την πλέον «πρόφατη» να έχει ιδρυθεί το 1992.

Παρά τη μεγάλη αύξηση των οργανώσεων, αυτό δεν σήμανε και την οικονομική τους ευρωστία: μια προσηκτικότερη ματιά δείχνει οργανώσεις που ουσιαστικά φυτοζωούν². 70% έχουν λιγότερα από 200 εγγεγραμμένα μέλη³, 65% δεν έχουν κανένα περιουσιακό στοιχείο, 64% έχουν ένα —ή κανένα— εθελοντή που προσφέρει υπηρεσίες. Ως προς τις πηγές πόρων, ενώ το 1991 το 61% όλων των Ελληνικών ΜΚ-ΠΟ κάλυπτε το 75-100% του συνολικού τους εισοδήματος από τις συνδρομές μελών, το 1995 το ποσοστό έπεσε ελαφρώς στο 53.5% (ΕΚΚΕ 1998). Εν συντομία, πρόκειται για ένα δίκτυο μικρών οργανώσεων, χωρίς ανθρώπινους ή οικονομικούς πόρους και εξ ολοκλήρου εξαρτημένων από τις συνδρομές.

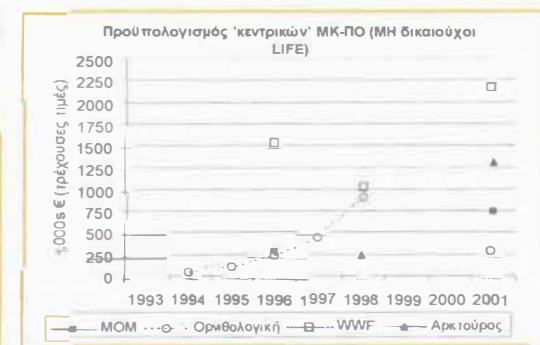
Βέβαια, αυτή η γενική θεώρηση «καμουφλάρει» την ύπαρξη μιας μικρής ομάδας οργανώσεων που είναι πολύ δια-

φορετικές από τον μέσο όρο. Σε παλαιότερες εργασίες μου έχω αποκαλέσει αυτή την ομάδα ΜΚ-ΠΟ ως τον «πυρήνα» (Botetzagias 2001), και προκύπτει από τη μελέτη —με μεθόδους Ανάλυσης Κοινωνικών Δικτύων (ΑΚΔ)— των σχέσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ των Ελληνικών ΜΚ-ΠΟ. Η ΑΚΔ μας δείχνει ποιες οργανώσεις θεωρούνται «σημαντικές» ή «κεντρικές» στο δίκτυο και για την Ελληνική περίπτωση αυτές ήταν (δεδομένα 1996) —σε γενικές γραμμές— οι Greenpeace, WWF, Νέα Οικολογία, Ελληνική Εταιρία, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Ορνιθολογική Εταιρία, MOM, Αρκτούρος, Σύλλογος Προστασίας της Θαλάσσιας Χελώνας και Μεσόγειος SOS. Το ενδιαφέρον είναι ότι αυτές ακριβώς είναι εκείνες οι ΜΚ-ΠΟ που έχουν μεγάλο αριθμό μελών και εργαζομένων - με άλλα λόγια είναι επαγγελματικές οργανώσεις. Αυτό που είναι επίσης ενδιαφέρον, είναι ότι οι συγκεκριμένες οργανώσεις φαίνεται να επικοινωνούν και να έχουν επαφές μόνο μεταξύ τους, αγνοώντας εν πολλοίς το υπόλοιπο δίκτυο, σε σημείο που να μην είναι υπερβολή να μιλάμε για «ένα δίκτυο εντός δικτύου».

Η τεράστια δυσαναλογία μεταξύ ΜΚ-ΠΟ του «πυρήνα» και της «περιφέρειας» φαίνεται στον επόμενο Πίνακα, ο οποίος συγκρίνει τους μέσους αριθμούς μελών⁴.

Πίνακας 1: Μέσος αριθμός μελών των Ελληνικών ΜΚ-ΠΟ		
	1996 ⁵	2001
«Περιφερειακές» ΜΚ-ΠΟ	542 (N=182)	Μη διαθέσιμο
«Κεντρικές» ΜΚ-ΠΟ	5967 (N=10)	6.080 (N=7)

Παρά αυτή την εντυπωσιακή (και αυξανόμενη) διαφορά, οι «κεντρικές» Ελληνικές ΜΚ-ΠΟ, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες οργανώσεις, δεν στηρίζονται οικονομικά στις εισφορές των μελών τους αλλά σε, ελεγχόμενα από την κυβέρνηση, Ευρωπαϊκά προγράμματα όπως τα LIFE. Για να γίνει εμφανής η σημασία αυτών των προγραμμάτων, αρκεί κανείς να συγκρίνει τους προϋπολογισμούς «κεντρικών» οργανώσεων που πήραν κάποιο πρόγραμμα και αυτών που δεν ήταν τόσο τυχερές⁶.

Πίνακας 2: Συνολικές επιχορηγήσεις LIFE

Όνομα ΜΚ-ΠΟ	Συνολικό Ποσό (εκατ. Ευρ/Ευρο)	Έτη απονομής
MOM (Σύλλογος Προστασίας Μεσογειακής Φώκιας)	1,888	1996, 2002
Αρκτούρος	5,025	1993, 1996, 1997, 1999
Σύλλογος Προστασίας Θαλάσσιων Χελώνων	1,720	1995, 1998, 2002
Ορνιθολογική Εταιρεία	1,554	1996, 1997
WWF-Ελλάς	3,256	1992, 1996, 2002

Ο Πίνακας 2 δίνει το ακριβές οικονομικό ύψος των προγραμμάτων LIFE για ορισμένες ΜΚ-ΠΟ⁷.

Η σημασία αυτών των πόρων δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Όχι μόνο επιτρέπουν στη συγκεκριμένη οργάνωση να εργοδοτήσει περισσότερα (και πιο ειδικευμένα) άτομα, αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της, αλλά έχει επίσης και την παράπλευρη συνέπεια να αυξάνει τη δημόσια αναγνωρισιμότητα της οργάνωσης, μέσω της —υποχρεωτικής και προπληρωμένης— διαφήμισης των προγραμμάτων. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται το, γνωστό στο Marketing, «warm feeling» για την οργάνωση, το οποίο μπορεί να τη βοηθήσει πολλαπλώς στο μέλλον⁸.

Έτσι, οι επιδοτήσεις μέσω προγραμμάτων είναι πολύ σημαντικές για την οικονομική επιβίωση, τη διατήρηση και την πρόοδο των ΜΚ-ΠΟ που τις λαμβάνουν. Οι ίδιες οι οργανώσεις φαίνεται ότι εκτιμούν το γεγονός, αν και, ίσως, μόνο μπροστά στην ωμή πραγματικότητα: έτσι, ενώ ο εκπρόσωπος του ΣΠΘΧ μου είπε σε μια συνέντευξή του το 2000, ότι «δεν λειτουργούμε βάσει του LIFE. Τέτοια προγράμματα είναι απλώς μια τόνωση, τίποτα παραπάνω», η πρόεδρος της Ορνιθολογικής Εταιρείας, μιας ΜΚ-ΠΟ που το συγκεκριμένο διάστημα δεν είχε καταφέρει να εξασφαλίσει χρηματοδότηση, αχολιάζε ότι η οργάνωσή της «περνούσε μία από τις χειρότερες [οικονομικές] φάσεις της» [Καλαμάρας 2002: 28].

Αυτή η υπερ-εξάρτηση σε «εξωτερικές» πηγές χρηματοδότησης θα ήταν καλύτερα να αποφεύγεται, καθώς η διεθνής εμπειρία μας έχει διδάξει ότι δεν έχει καλά αποτελέσματα. Έτσι, σε μελέτες των σχέσεων ΜΚ-ΠΟ και ιδρυμάτων που τις χρηματοδοτούσαν, στις ΗΠΑ, βρέθηκε ότι «με στόχο να διασφαλίσει τη συνεχιζόμενη ροή πόρων από τα ιδρύματα, η ΜΚ-ΠΟ τείνει να ακολουθεί τις εκπεφρασμένες επιθυμίες των εκπροσώπων του ιδρύματος» (Colwell 1993: 105). Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η οργάνωση επηρεάζεται στο να εγκαταλείψει τη σύγκρουση και τη διαμαρτυρία και να μετακινηθεί προς μη προκλητικές θέσεις τις οποίες μάλιστα θα προωθεί με μη συγκρουσιακές πρακτικές (το περίφημο lobbying). Οργανώσεις που συνέχισαν να χρησιμοποιούν τακτικές σύγκρουσης πιθανόν να δουν τις χρηματοδοτήσεις τους να περικόπτονται (Jenkins 1987:301) ενώ υπάρχουν και συγκεκριμένες περιπτώσεις που οργανώσεις αναγκάστηκαν να αλλάξουν το ρεπερτόριο δράσης τους εξαιτίας της πίεσης των ιδρυμάτων (Brulle & Caniglia 2000:11).

Στην Ελλάδα, βέβαια, δεν έχουμε ιδρύματα. Έχουμε, όμως, ένα πανταχού παρόν και τα πάντα πληρών(-ον) Κράτος. Ας κάνω, λοιπόν, τον συνήγορο του Διαβόλου: για ποιους ακριβώς λόγους κάποιες —και μόνο αυτές— οργανώσεις παίρνουν προγράμματα που ρυθμίζονται από το κράτος; Είναι γεγονός ότι η ποιότητα του παραγόμενου έργου δεν μπορεί να ελεγχθεί ανεξάρτητα ενώ τα συγκεκριμένα προγράμματα έχουν κατηγορηθεί —ειδικά για την

Ελλάδα— ότι «υπερτονίζουν τις (ανεξέλεγκτες) «καμπάνιες ενημέρωσης» οι οποίες «χρησιμεύουν σαν δικαιολογία ενώ δεν αναλαμβάνεται πραγματική διαχείριση», πολλές φορές «τα διαχειριστικά σχέδια παραμένουν στο ράφι περιμένοντας την έγκρισή τους κάποια στιγμή στο μέλλον»⁹ ενώ για το ποια είδη κατατίθενται αιτήσεις για προγράμματα προστασίας εξαρτάται κυρίως από το «επαγγελματικό αντικείμενο» των ενδιαφερομένων ΜΚ-ΠΟ (Valaoras et al. 2000: 14-16). Τι έχουμε, άραγε, εδώ; Όπως σημειώνουν οι Chartier & Deleage (1998:32), «ενώ είναι βεβαίως δυνατόν για μια ΜΚ-ΠΟ να παραμείνει ουδέτερη στις κρίσεις και προτάσεις της, η σύλληψη ορισμένων δράσεων ως συνάρτηση της πιθανής τους χρηματοδότησης αποτελεί πρόβλημα, σχεδόν στο βαθμό που κάποιος οφείλει να αναρωτιέται ποιος κάνει lobbying σε ποιον».

Ποιος, λοιπόν, κάνει lobbying σε ποιον στον τομέα του περιβάλλοντος στην Ελλάδα; Και πόσο «μη κυβερνητικές» είναι οι περιβαλλοντικές οργανώσεις μας;

Σε ποιο πλαίσιο «ανεξάρτητης κριτικής» εντάσσεται η αποστολή, εκ μέρους των σημαντικότερων ΜΚ-ΠΟ, προτάσεων στο ΥΠΕΧΩΔΕ για τον καθορισμό των θέσεων τους στους 25 νέους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίες γίνονται ασμένως δεκτές;

Και με ποιο ακριβώς σκεπτικό η Κυβέρνηση της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας απευθύνει επιλεκτικές προσκλήσεις σε μη-κερδοσκοπικές εταιρίες για τη διαχείριση ενός δημόσιου αγαθού¹⁰;

Και αν αυτή είναι η Ελληνική εκδοχή της «συμμετοχικότητας» και της ενδυνάμωσης της κοινωνίας των πολιτών, μπορώ να ελπίζω ότι το Νοσοκομείο της πόλης μου θα το αναλάβουν, λίαν συντόμως, οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα»;

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Botetzagias, I. (2001), *The environmental movement in Greece, 1973 to the present. The illusory movement of a semi-peripheral country*, Ph.D. thesis, Department of Politics, Keele University
- Brulle, R.J. and Caniglia, B.S. (2000), *Money for Nature: A Network Analysis of Foundations and U.S. Environmental Groups*, Working Paper and Technical Report Series, No. 2000-01, University of Notre Dame, Department of Sociology
- Chartier, D. and Deleage J.P. (1998), «The International Environmental NGOs: From the Revolutionary Alternative to the Pragmatism of Reform», *Environmental Politics*, Vol.7, No.3, pp.26-41
- Colwell, M. (1993), *Private Foundations and Public Policy: The Political Role of Philanthropy*, New York: Garland Publishing
- Jenkins, J.C. (1987), «Nonprofit Organisations and Policy Advocacy», in Powell, W. (ed.), *The Nonprofit Sector: A Research Handbook*, New Haven: Yale University Press, pp.296-318
- Kousis, M and Dimopoulou, L. (2000), *Environmental Movement Organisations in Greece in the 1990s: A preliminary assessment*, paper presented in the ECPR Joint Sessions, Copenhagen 14-19 April 2000, (workshop on Environmental Organisations: A Comparative Assessment)
- Valaoras, G. et al. (2000), *Assessing the Implementation of NATURA 2000 in Southern Europe*, paper presented in Environmental Studies Workshop 'Coming to Terms with the Mediterranean Syndrome: The Implementation of

■ ΕΚΚΕ (1998), Βάση Δεδομένων ΜΚ-ΠΟ & Στατιστική Ανάλυση της Έρευνας των Ελληνικών ΜΚ-ΠΟ

■ Καλαμάρας Η. (2002), «Περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις στην Ελλάδα: Επισημίζοντας θετικά οπ-
μεία και αδυναμίες στο δρόμο προς την ωριμότητα», αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές».

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- 1 Τα δεδομένα προέρχονται από τη βάση δεδομένων του ΕΚΚΕ (1998). Η όποια στατιστική ανάλυση είναι δική μου, εκτός αν δηλώνεται ρητώς το αντίθετο.
- 2 Παρότι τα δεδομένα είναι του 1996 δεν έχουμε λόγους να πιστεύουμε ότι η κατάσταση έχει αλλάξει δραματικά
- 3 Αν και μόνοι οι μισοί τακτοποιούν τις συνδρομές τους
- 4 Δεδομένα από το ΕΚΚΕ (1998) για το έτος 1996 και από Καλαμάρας (2002) για το έτος 2001. Οι τιμές είναι ενδεικτικές καθώς δεν συμπεριλαμβάνονται όλες οι ΜΚ-ΠΟ («κεντρικές» ή μη)
- 5 A more reliable figure might be the number of members who have actually paid their membership fees, which are 5161 (N=9) for core ENGOs and 126 (N=138) for peripheral ones
- 6 Δεδομένα από Kousis & Δήμορουλου (2000) για τα έτη έως και το 1998 και από Καλαμάρας (2002) για τα έτη 1996 & 2001. Καθώς η πρώτη ομάδα αναφέρει την κατηγορία 'Ετήσιος Προϋπολογισμός' ενώ ο δεύτερος ερευνητής την κατηγορία «Ετήσια Δαπάνη», τα συγκεκριμένα στοιχεία πρέπει να αντιμετωπιστούν ως ενδεικτικά της κατάστασης.
- 7 Οι συγκεκριμένες οργανώσεις δεν είναι οι μόνες ΜΚ-ΠΟ που έλαβαν οικονομική ενίσχυση. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε <http://eurora.eu.int/comm/life>. Να τονισθεί ότι το LIFE καλύπτει από το 50% έως 75% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου.
- 8 Έτσι το περιοδικό Esquire, Στον «Οδόν Στυλ από το Α ως το Ζ», συμπεριλαμβάνει, ανάμεσα στα σακάκια Μπλέι-
ζερς, παντελόνια Τσίνος, καπέλα Παναμά κτλ., το WWF, αφού, «η ευαισθησία για το περιβάλλον δείχνει, μετα-
ξύ άλλων, και εξαιρετικά στυλ» (τεύχος Νοεμβρίου 2002, σ.161)
- 9 Αυτό βέβαια δεν εμπόδισε κάποιες δαιμόνιες Ελληνικές ΜΚ-ΠΟ να ζητήσουν και νέα προγράμματα LIFE για την αξιολόγηση εφαρμογής των «ραφάτων» Διαχειριστικών Μελετών που είχαν εκπονήσει με προηγούμενη χρημα-
τοδότηση
- 10 Για να προλάβω τις όποιες ενστάσεις που θα εοσιάζουν στα «χιλιάδες μέλη» των συγκεκριμένων οργανώσεων, να οπμείωω πως στη συντριπτική τους πλειονότητα τα μέλη αυτά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου

όταν πεινάνε...

...πάμε με ένα κουτί μπισκότα

(*) Συμπυκνωμένη τροφή υψηλής θερμιδικής αξίας, ειδική για θύματα υποσιτισμού. Ένα μόνο κουτί ισοδυναμεί με πλήρη διατροφή 2.290 θερμιδών, εμπλουτισμένη με όλες τις απαραίτητες βιταμίνες και πρωτεΐνες και καλύπτει επαρκώς την ανάγκη για τροφή ενός υποσιτισμένου παιδιού για 2 μέρες.

Τα "μπισκότα" αυτά είναι ένα μόνο από τα δεκάδες εξειδικευμένα μέσα, που χρησιμοποιούν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα για να βοηθήσουν ανθρώπους που απειλούνται από φυσικές καταστροφές, ένοπλες διενέξεις, επιδημίες, εξαθλίωση...

**Γιατί όταν κινδυνεύουν ανθρώπινες ζωές έχουμε μόνο μία επιλογή:
Να είμαστε αποτελεσματικοί!**

Η δική σας συμβολή μάς είναι απαραίτητη για να συνεχίσουμε.

ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ
Αθήνα: Ξενίας 15, ΤΚ: 115 27, τηλ.: 210 5 200 500
Θεσσαλονίκη: Κατούνη 4, ΤΚ: 546 25, τηλ.: 2310 556176

www.msf.gr

Παρακαλούμε συμπληρώστε τα στοιχεία σας και στείλετε μας το απόκομμα για να σας ενημερώσουμε για τη δράση μας.

Όνοματεπώνυμο: _____

Οδός: _____ Αριθμ. _____ ΤΚ _____

Πόλη / περιοχή: _____ Τηλ. _____

E-mail: _____

Ετος Γέννησης: _____

του Αντώνη Χατζηθωμά,

ιδιοκτήτη του ηλεκτρονικού περιοδικού www.spilia.gr & www.ecobuild.gr

Το πρόβλημα είναι πολιτισμικό

Στην Αμερική τη δεκαετία του 50 όλοι μιλούσαν για το Αμερικάνικο Όνειρο. Εκατομμύρια δολάρια στο Χόλιγουντ γίνονται ταινίες που συνειδητά προπαγανδίζουν την κοινωνία της «ελευθερίας και της ευημερίας». Οι ταινίες αυτές παίζονταν και στην Ελληνική επαρχία. Το ελληνικό φιλότιμο μετατρέπεται αιγά - οϊγά σε αγάπη κι εδώ για γρήγορο πλουτισμό. Η αγροτική ζωή και οικονομία αργοπεθαίνει. Η αστυφιλία κάνει την Αθήνα να μεγαλώνει και χιλιάδες Έλληνες γίνονται μετανάστες στην Αμερική.

Οι παραδοσιακές κοινωνίες της Αφρικής, της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής με διεφθαρμένες κυβερνήσεις και πρότυπα κατ' εικόνα και ομοίωση των δυτικών αλλάζουν δραματικά τις αντιλήψεις των απλών ανθρώπων.

Η Γαλλική κουλτούρα και μαζί της η Ευρωπαϊκή διανόηση αντιδρά, αλλά δεν έχει τα εκατομμύρια για να κάνει την πρότασή της στην παγκόσμια ιδεολογία που διαμορφώνεται.

Η Σοβιετική Ένωση αντιδρά και αυτή σε αυτή τη λογική, όμως από άλλη σκοπιά και με βάση την έλλειψη αγαθών και τη στέρηση που νιώθουν οι πολίτες της δεν πείθει και μάλλον δίνει δίκιο στην άλλη πλευρά.

Στην Αμερική τη δεκαετία του '60 η διανόηση παίρνει το μήνυμα και περίπου στον ίδιο χρόνο αρχίζει ν' αντιδρά στη λογική της «ευημερίας» μαζί με την Ευρώπη.

Οι επιρροές από πολιτισμούς της Ασίας και πιο συγκεκριμένα της Ινδίας που μιλούν για τη φώτιση και την τελείωση ως σκοπό της ζωής, κάνουν να αρχίσει η αμφισβήτηση, με το ερώτημα μήπως πρέπει να σταματήσουν να τρέχουν οι κοινωνίες, με το να απελευθερώσουν οι άνθρωποι καινούργιες δυνάμεις που να κάνουν τον κόσμο πιο όμορφο με τη διαφορετικότητα, την αγάπη και την ειρήνη.

Με τα μηνύματα του Γκάντι, τα παιδιά των λουλουδιών δημιουργούν κινήματα και σε όλο τον κόσμο γίνονται κινητοποιήσεις, διαδηλώσεις, με αποκορύφωμα το Μάη του '68. Ο πόλεμος στο Βιετνάμ και η επερχόμενη πρώτη ήττα της Αμερικής, αποπροσανατολίζει την κοινή γνώμη και κάνει τα πάντα ξανά πολιτικά, ενώ η λανθασμένη ευζωία που είχαν κάποια από τα παιδιά των λουλουδιών, γίνεται παράδειγμα προς μίμηση από το σύστημα, δημιουργώντας προβοκάτσια.

Η ιδεολογία του κοινοτισμού και της αγάπης φάνηκε ότι οδήγησε σε ομαδικά ακαλίνωτα όργια. Παρ' όλα αυτά χιλιάδες άνθρωποι έζησαν την εμπειρία και πολλοί τη ζουν ακόμα (500.000 οικογένειες ζουν χωρίς να είναι πολιτογραφημένοι Αμερικανοί στην Αμερική - κυρίως στη Βόρεια Καρολίνα).

Στη Σοβιετική Ένωση οι αντιφάσεις, τα οικονομικά προβλήματα και η πρόταση - πρόκληση του δυτικού κόσμου για την «κοινωνία της ευημερίας» που τόσο έλειπε από τους πολίτες της την οδήγησαν στην κατάρρευση. Κι έτσι ένας ακόμα εχθρός του λεγόμενου δυτικού τρόπου ζωής έπεσε και μάλιστα υιοθετώντας τη λογική της αγοράς με πάθος νεοφώτιστου.

Δεν πιστεύω ότι ήταν τελικά εχθρός του δυτικού πολιτισμού, ίσως μάλιστα ο διαλεκτικός υλισμός να ήταν και ο ιδρυτής της άποψης ότι η τεχνολογία μπορεί να γίνει η καινούργια θρησκεία, κάτι που ο καπιταλισμός δεν μπορούσε χωρίς αυτόν να πραγματοποιήσει αυτό που ζούμε αποκάλυπτα σήμερα.

Μετά από αυτήν την πτώση, χιλιάδες απογοητευμένοι πρώην κομμουνιστές βρίσκονται ιδεολογικά ξεκρέμαστοι. Πολλοί απ' αυτούς σε όλο τον κόσμο χάνουν τη ζωή τους στον κόσμο των ναρκωτικών στη δεκαετία του '80, ενώ οι περισσότεροι ενσωματώνονται και πέφτουν στην παγίδα της ευζωίας. Ο ανταγωνισμός γίνεται όλο και πιο μεγάλος μεταξύ των νέων ανθρώπων για να βρουν —καλή— δουλειά.

Η τεχνολογία μετατρέπεται σε θεότητα και οι πιστοί της που είναι στην εξουσία γίνονται όλο και πιο αλαζονικοί. Χαράζουν σε ελάχιστο χρόνο κατασκευαστικά έργα ολκής, χάρη στη συγκεντρωμένη οικονομική δύναμη των Τραπεζών και της Ενέργειας.

Οι διαφημίσεις χρησιμοποιούν τα καλύτερα ταλέντα και τις πιο σύγχρονες μεθόδους κι έχουν στη διάθεσή τους επεξεργασμένες πληροφορίες, βασισμένες σε αναλυτικές περιγραφές και στατιστικές πανεπιστημιακού επιπέδου. Με καλλιτεχνική ευαισθησία και γνώση πολλών ειδικοτήτων (ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, μαθηματικών κ.ά.) μετατρέπουν σε δυνάμεις επηρεασμού της κοινής γνώμης που όμοιές της δεν γνώρισε ποτέ ο κόσμος.

Με πάτημα στις πρωταρχικές ανάγκες του ανθρώπου και δίνοντας ώθηση στα χαμηλά του κίνητρα φτιά-

χνουν συνειδήσεις επιπέδου μικρού παιδιού. Ουσιαστικά αυξάνουν την ταχύτητα κίνησης του χρήματος και λειτουργούν σαν ενισχυτές των επιθυμιών όλων των τύπων, παράγοντας δυστυχία, που μπορεί να λυτρωθεί μόνο με την απόκτηση πραγμάτων και την αυτοεπιβεβαίωση μέσω της απόκτησης.

Δεν είναι τυχαίο ότι ο σύγχρονος άνθρωπος για να τα βγάλει πέρα πρέπει να ντοπαριστεί και φυσικά πια, με καφέδες, βιταμίνες, έξιψυχα ποτά και να τρώει σχεδόν κάθε μέρα κρέας.

Και στο τέλος, όπως μας λέει και ο σκηνοθέτης μας ο Κώστας Γαβράς στην καινούργια του ταινία, «να σκοτώνει κάποιος τον ανταγωνιστή του για να κάνει καριέρα...».

Σε μια τέτοια κατάσταση ο άνθρωπος ντοπαρισμένος φυσικά, συναισθηματικά και διανοητικά δεν έχει ισορροπία και δεν μπορεί να σεβαστεί ούτε τον ίδιο του τον εαυτό, πόσο μάλλον τους άλλους ανταγωνιστές του και το περιβάλλον του.

Ο καταναλωτισμός, ο εύκολος πλουτισμός και η μετατροπή του ανθρώπου από πολίτη σε ιδιώτη είναι αυτό που δημιουργεί το περιβαλλοντικό πρόβλημα.

Αν αυτό δεν αλλάξει πολιτισμικά, τότε γρήγορα ο άνθρωπος θ' αρχίσει να ζει ο' ένα τεχνητό περιβάλλον που το έχουμε δει μόνο σε ταινίες επιστημονικής φαντασίας και που πραγματικά δεν θα έχει καμία σχέση με αυτό που ξέραμε μέχρι σήμερα.

Κι όταν λέμε πολιτισμικά ν' αλλάξει, εννοούμε ν' αλλάξει η κυρίαρχη αντίληψη και το όλο νόημα που έχει όψει ο δυτικός πολιτισμός στη ζωή, παίρνοντας στοιχεία και αξίες από άλλους πολιτισμούς και με διαδραστικές ανοιχτές επικοινωνίες μαζί τους.

Σε μια διαδικασία εξανθρώπισης και ξανά αναστήσης του τι είναι χρήσιμο και αγαθό για τη ζωή και τη συνέχειά της.

Crash test

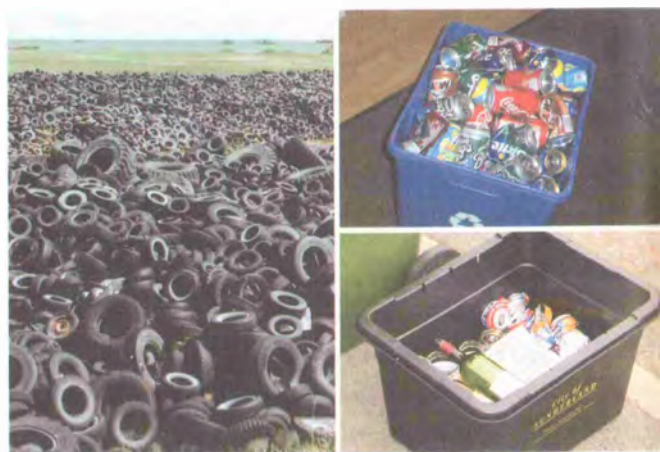
Ανακύκλωση ή υγειονομική ταφή απορριμμάτων;

της Νεκταρίας Σερρέτη

Όσο αυξάνεται ο ρυθμός κατανάλωσης στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες (μια από αυτές είναι και η χώρα μας) τόσο μεγαλώνει και ο όγκος των απορριμμάτων που πρέπει να διαχειριστούμε. Άραγε πόσοι από μας έχουμε αναλογιστεί το μέγεθος της δυσκολίας της διαχείρισης αυτής;

Σύμφωνα με τους ειδικούς, τα σκουπίδια και η διαχείρισή τους δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Αφενός οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν, αφετέρου τα τεράστια κόστη που απαιτούνται, ανάγουν τα απορρίμματα σε «πονοκέφαλο» και για την πολιτεία αλλά και για τον καθέναν από μας ξεχωριστά. Για τους λόγους αυτούς, πλέον και στη χώρα μας—κάλλιο αργά παρά ποτέ—αποκτούν ιδιόιτερη βαρύτητα οι προσπάθειες ανάκτησης και ανακύκλωσης υλικών από τα στερεά απόβλητα, καθώς και οι πρωτοβουλίες για τον περιορισμό της παραγωγής των απορριμμάτων.

Ας αναλογιστούμε λοιπόν, όχι μόνο τις επόμενες γενιές και σε τι περιβάλλον θα κληθούν να ζήσουν, αλλά και πόσο επιβαρύνουν το σκουπίδια τις τσέπες μας.

Έτσι, αξίζει να σημειωθεί πως για το Δήμο Πατρέων το κόστος της διαχείρισης των απορριμμάτων όσον αφορά στην υγειονομική τους ταφή, ανέρχεται ετησίως στα 15.000.000 Euro (με στοιχεία του 2004). Με δεδομένο πως η υπηρεσία καθαριότητας του δήμου της Πάτρας συλλέγει 102.000 τόνους σκουπίδια το χρόνο, με απλά μαθηματικά, ο κάθε τόνος στοιχίζει στον πατρινό 150 Euro το χρόνο.

Με βάση τις οικονομικές παραμέτρους προκύπτει λοιπόν πως πρέπει να το σκεφτούμε όλοι πολύ πιο ώριμα. Το κόστος της ανακύκλωσης των υλικών συσκευασίας, δηλαδή του χαρτιού, του αλουμινίου, του γυαλιού και του πλαστικού, στοιχίζουν στο Δήμο της Πάτρας μόνο 50.000 Euro το χρόνο, ενώ τα υπόλοιπα έξοδα (πάνω από 400.000 ευρώ) καλύπτονται από την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης που λαμβάνει τα υλικά, βάσει ειδικής συμφωνίας.

Αν αναλογιστούμε ότι μέχρι στιγμής ο Δήμος της Πάτρας

συλλέγει μόλις 5.5 χιλιάδες τόνους ανακυκλώσιμου υλικού (που αντιπροσωπεύει περίπου το 0,5% του συνολικού όγκου απορριμμάτων της πόλης), τότε η κατά κεφαλή συμμετοχή των πολιτών στην ανακύκλωση πρέπει να αυξηθεί άμεσα ώστε να απελευθερωθούν τεράστια κεφάλαια που δαπανώνται μέχρι σήμερα. Ας μην ξεχνάμε ότι τα σφέλη της ανακύκλωσης δεν είναι μόνο οικονομικά για τους πολίτες. Η ανακύκλωση συμβάλλει στην εξοικονόμηση πρώτων υλών, την εξασφάλιση ενέργειας, συναλλάγματος και στην αύξηση του χρόνου ζωής των Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων. Μέσα σε όλα αυτά «κερδίζουμε» ένα καλύτερο αύριο προστατεύοντας το περιβάλλον και βελτιώνοντας την υγεία μας.

Εντάξει με τα υλικά συσκευασίας. Στο χέρι μας είναι να αυξήσουμε τις ανακυκλούμενες ποσότητες καθώς οι τοπικές αρχές έχουν κάνει το χρέος τους, επεκτείνοντας το δίκτυο συλλογής τους. Τι γίνεται, όμως, με άλλα υλικά, για τα οποία προς το παρόν δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη; Ως τέτοια θα μπορούσαν να αναφερθούν τα παλαιά οχήματα και φθαρμένα ελαστικά, συσσωρευτές Ι.Χ. (μπασταρίες), ηλεκτρονικές και ηλεκτρικές συσκευές. Όλα αυτά δεν ανακυκλώνονται, τουλάχιστον από τους περισσότερους ελληνικούς Δήμους.

Στην Πάτρα, στα σχέδια των ιθυνόντων ήταν μέχρι πριν από λίγο καιρό η έναρξη προγραμμάτων ανακύκλωσης, τα λεγόμενα «ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης», για όλα τα μέχρι σήμερα μη ανακυκλώσιμα υλικά. Ένα αντίστοιχο πρόγραμμα ξεκίνησε στις αρχές του χρόνου στη Θεσσαλονίκη με πολύ καλές προοπτικές.

Ως τώρα δεν έχει, όμως, προχωρήσει το παραμικρό,

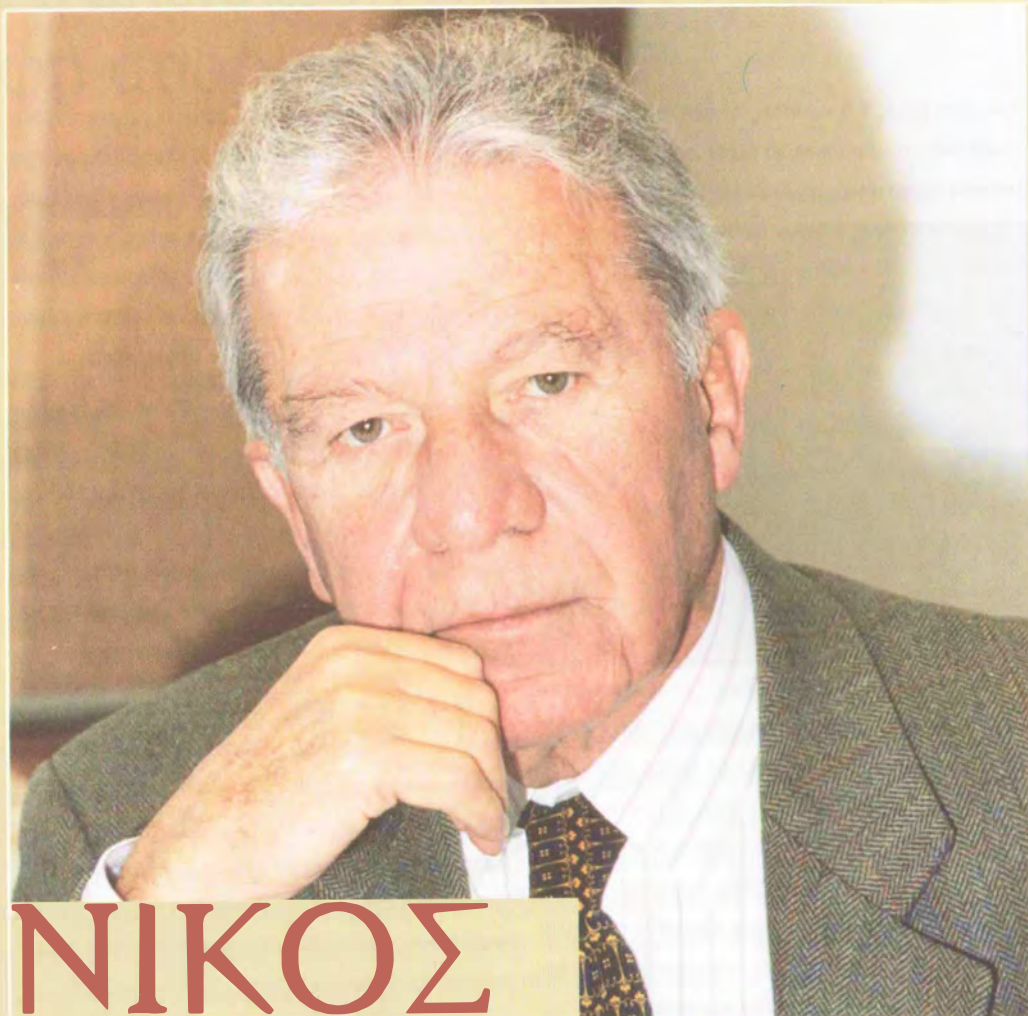
κάτι που αποτέλεσε και την αφορμή για την έντονη διαμαρτυρία της Οικολογικής Κίνησης Πάτρας στα τέλη Μαρτίου. Επί του παρόντος πάντως τα πράγματα δείχνουν μάλλον απαισιόδοξα καθώς η αναζήτηση πληροφοριών για το «τι μέλλει γενέσθαι» για την «εναλλακτική διαχείριση»—από πηγές του Δήμου Πατρέων—δεν απέδωσε κάποιο αποτέλεσμα...

Στο μέτωπο των μη ανακυκλώσιμων υλικών ιδιαίτερης προσοχής πρέπει να τύχουν τα «ηλεκτρονικά απόβλητα» πολλά από τα οποία περιέχουν τοξικές ουσίες. Για παράδειγμα, σε κάθε οθόνη υπολογιστή «κρύβονται» 1.36 - 3.4 κιλά μόλυβδου, στοιχείο που έχει ενοχοποιηθεί για βλάβες στο κεντρικό και περιφερειακό νευρικό σύστημα του ανθρώπου.

Ο μόλυβδος που υπάρχει σε περιοχές που γίνεται η ταφή των απορριμμάτων προέρχεται—όπως έχει υπολογισθεί—κατά 40% από υλικά ευρείας κατανάλωσης και μπορεί να ρυπάνει ακόμη και το πόσιμο νερό της περιοχής μέσω της έκλυσης του υλικού. Ο μόλυβδος όπως και άλλα επικίνδυνα υλικά πρέπει να συλλέγονται χωριστά από τα υπόλοιπα υλικά ανακύκλωσης και να αποθηκεύονται σε ειδικό χώρο.

Ως χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη μέχρι το 2020 να ανακυκλώνει το 65% του όγκου των απορριμμάτων—σε τιμές του 1995—όμως μέχρι σήμερα και για μια δεκαετία που ισχύει η σχετική οδηγία, έχουμε καταφέρει να οδηγήσουμε στην εναλλακτική διαχείριση μόλις ένα ποσοστό των σκουπιδιών μας που κυμαίνεται από 7% έως 12%, ανάλογα την περιοχή.

Για το υπόλοιπο 50% έχουμε μόλις 15 χρόνια...

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

Πρόεδρος του Ελληνικού Δικτύου
για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Συνέντευξη στον
Ανδρέα Τσιλιέρα

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη Επένδυση στο μέλλον

Αν και αποτελεί ένα πολύ καινούριο θέμα συζήτησης, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) για το περιβάλλον, έχει να επιδείξει και στην Ελλάδα αρκετά καινοτόμα βήματα και πολλές ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες. Ο πρόεδρος του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, Νίκος Αναγνωστής, δίνει τον ορισμό αυτής της μάλλον άγνωστης σε πολλούς έννοιας και δίνει βάρος στην ανάγκη συνειδητοποίησης του μακροπρόθεσμου κέρδους που έχουν τέτοιες δράσεις, σε συνεργασία και με τους καταναλωτές.

Πότε συναντήθηκαν για πρώτη φορά οι όρομοι της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και της περιβαλλοντικής προστασίας;

Είναι γνωστό ότι στο απώτερο παρελθόν υπήρχαν υποστηρικτές της θεωρίας που έλεγε ότι ο μόνος στόχος μιας επιχείρησης είναι να επιφέρει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο όφελος στους μετόχους της.

Κατά τη δεκαετία, όμως, του '80, αναπτύχθηκε η θεωρία της βιώσιμης ανάπτυξης (sustainable development), η οποία αναγνωρίζει μεν την επιδίωξη κέρδους από τις επιχειρήσεις αλλά με παράλληλη φροντίδα για μείωση της όποιας επίδρασης των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον και για ενεργή συμμετοχή στους διάφορους προβληματισμούς της κοινωνίας.

Ξεκινά, λοιπόν, από την περίοδο εκείνη η επικαιροποίηση της έννοιας της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων, έννοιας που με διάφορες μορφές εφαρμογής υπάρχει από τότε που εμφανίστηκαν οι πρώτες επιχειρήσεις.

Πώς θα ορίζετε την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια τέτοια περίπτωση;

Δεν υπάρχει σήμερα γενικά αποδεκτός όρος για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ). Εμείς, στο Ελληνικό Δίκτυο την έχουμε ορίσει ως την «οικειοθελή δέσμευση των επιχειρήσεων για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων, που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από τη νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (εργαζόμενοι, μέτοχοι, συνεργάτες, προμηθευτές, επενδυτές, καταναλωτές, κοινότητες μέσα στις οποίες είναι δραστηριοποιημένες, κ.λπ.)».

Ποια είναι η ευρωπαϊκή εμπειρία γύρω από την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και σε ποιο σημείο βρίσκεται η Ελλάδα;

Η ΕΚΕ είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Υπάρχουν μάλιστα κράτη που έχουν ορίσει υπουργό για την ΕΚΕ (Αγγλία) και άλλα που έχουν ιδρύσει ημικρατικούς οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα (Δανία). Η εμπειρία μας πάντως από τη συμμετοχή μας σε διάφορα Ευρωπαϊκά fora αλλά και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την ΕΚΕ, είναι ότι η ΕΚΕ δεν είναι κάτι παρωδικό, δεν είναι μια μόδα αλλά είναι έννοια που θα μείνει, δεδομένου ότι υποστηρίζεται έντονα και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στην Ελλάδα η έννοια της ΕΚΕ, με την εξέλιξη που έχει πάρει, άρχισε να συζητείται τα τελευταία μόλις χρόνια. Μέχρι πριν λίγο καιρό, οι όποιες δράσεις κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων εκφράζονταν μέσα από τις προσωπικές ευαισθησίες των ιδιοκτητών τους. Σε πολλές περιπτώσεις η έλλειψη

εταιρικής κοινωνικής ευθύνης οφείλεται σε λανθασμένη αντίληψη του επιχειρηματία για το ποιο είναι το βραχυπρόθεσμο συμφέρον του και όχι σε αντικειμενική αξιολόγηση των μακροπρόθεσμων πλεονεκτημάτων.

Ποια είναι τα κίνητρα και τα σημαντικότερα οφέλη για μια επιχείρηση που θέλει να ενσωματώσει τις φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις στην πολιτική της και στις στρατηγικές μάρκετινγκ;

Στο γενικό μακροπρόθεσμο όφελος μιας επιχείρησης από την εφαρμογή προγραμμάτων ΕΚΕ περιλαμβάνονται η βελτίωση της φήμης σε εργαζόμενους και πελάτες, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης με επιχειρήσεις, πελάτες, εργαζόμενους, κοινότητες, η ενίσχυση της καινοτομίας, η προσέλκυση και διατήρηση εργαζομένων και πελατών, η ενίσχυση της πιστοληπτικής ικανότητας κ.ά.

Στο πλαίσιο της ευθύνης των επιχειρήσεων για το περιβάλλον μπορούν να ενταχθούν δράσεις όπως οι έλεγχοι για εκπομπές ρύπων στον αέρα, το νερό και το έδαφος, η μέτρηση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχουν, τα προγράμματα ελέγχου και ανασθεώρησης της κατανάλωσης πλουτοπαραγωγικών πόρων, τα προγράμματα διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης, η συμμόρφωση με εθνικά ή διεθνή πρότυπα, η παροχή περιβαλλοντικής κατάρτισης στους εργαζομένους τους κ.λπ.

Πόσο ικανοποιητική είναι η διάθεση των ελληνι-

κών επιχειρήσεων να προβούν σε πρωτοβουλίες υπέρ του περιβάλλοντος;

Η Ελλάδα έχει ιδιαίτερα εξειδικευμένη νομοθεσία για τα περιβαλλοντικά θέματα και έτσι θα μπορούσε να πει κανείς ότι η ανάπτυξη οικειοθελών πρωτοβουλιών για το περιβάλλον δεν αφορά στις τοπικές επιχειρήσεις. Αν παρακάμψουμε το θέμα της αποτελεσματικής εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας που αφορά στο σύνολο των επιχειρήσεων, μπορούμε να πούμε ότι αρκετές από τις επιχειρήσεις - μέλη του Δικτύου μας έχουν να επιδείξουν πολλά καινοτόμα προγράμματα που συμβάλλουν στην περιβαλλοντική προστασία.

Οι καταναλωτές και οι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων ανταποκρίνονται στην πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης των επιχειρήσεων;

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η εφαρμογή προγραμμάτων ΕΚΕ ενισχύει την πιστότητα των εργαζομένων, συμβάλλει στην αποτελεσματικότητά τους, προσελκύει τους ικανότερους από τους υποψήφιους. Έρευνες ικανοποίησης προσωπικού έχουν δείξει ότι οι εργαζόμενοι ανταποκρίνονται πολύ θετικά σε προγράμματα ΕΚΕ και τη θεωρούν σημαντικό στοιχείο στον χαρακτηρισμό της επιχείρησης στην οποία εργάζονται ως «the best place to work».

Εκεί που κατά τη γνώμη μας υπάρχει έλλειμμα ανάπτυξης κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς είναι στους καταναλωτές. Σε πρόσφατη ποιοτική έρευνα που διενήργησε το Δίκτυό μας, έδειξε ότι οι καταναλωτές θα έβλεπαν θετικά την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων, αλλά στο μέλλον. Σήμερα θεωρούν ότι φορέας ευθύνης είναι το κράτος. Επομένως, η αύξηση της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών είναι απαραίτητη και θα αποτελέσει μελλοντικά μοχλό ενίσχυσης της κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων.

«...σε πολλές περιπτώσεις η έλλειψη εταιρικής κοινωνικής ευθύνης οφείλεται σε λανθασμένη αντίληψη του επιχειρηματία για το συμφέρον του...»

Είναι διατεθειμένοι οι πολίτες να πληρώσουν περισσότερα χρήματα για να αγοράσουν προϊόντα που προέρχονται από εταιρείες που υλοποιούν προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης;

Από έρευνα που έγινε σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (Moré 2001), το 20% των καταναλωτών δήλωσαν ότι είναι διατεθειμένοι να στηρίξουν ένα λίγο πιο ακριβό αλλά περιβαλλοντικά αβλαβές καταναλωτικό προϊόν. Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι παρόμοιες έρευνες γίνονται χωρίς να υπάρχουν συγκεκριμένα και γενικώς αποδεκτά συμπεράσματα.

ΊεπιχειρώνταςΜ με επιχειρήσεις

της Έμιλυ Κερν, Υπεύθυνης Εξέυρεσης Πόρων WWF Ελλάδα

Τελευταία, όλα και περισσότερα λόγος γίνεται γύρω από την έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Ο όρος αναφέρεται σε εκείνες τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης, οι οποίες ξεφεύγουν από τις καθιερωμένες πρακτικές για μεγιστοποίηση κερδών, και συνδέονται άμεσα με την κοινωνική δέαμεσή τους, με ενέργειες δηλαδή που έχουν ανθρωπιστικές, πολιτιστικές ή περιβαλλοντικές διαστάσεις. Ο όρος Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη μπορεί να είναι σχετικά πρόσφατος, έχει όμως τις ρίζες του σε παραδοσιακές πρακτικές, όπως η φιλανθρωπία και οι χορηγίες. Σήμερα, είναι πια μέρος μιας στρατηγικής προσέγγισης απέναντι στην κοινωνία και σε πολλές περιπτώσεις συγκαταλέγεται στους κύριους στόχους των επιχειρήσεων.

«Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αφορά την ουσιαστική στάση μιας επιχείρησης και το αίσθημα ευθύνης αυτής απέναντι στην κοινωνία μέσα στην οποία δραστηριοποιείται».

επισημαίνει ο Chris Marsden, Πρόεδρος της Επιτροπής για τις Επιχειρήσεις της Διεθνούς Αμνηστίας. «Δεν αποτελεί απλά ένα πλεονέκτημα, αλλά ούτε εκδήλωση φιλανθρωπίας. Η κοινωνικά υπεύθυνη εταιρία λειτουργεί ως επικερδής επιχείρηση λαμβάνοντας υπόψη όλες τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που έχει στην κοινωνία».

Στο πρόσφατο συνέδριο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη που διοργανώθηκε από το περιοδικό Economist στην Αθήνα, εκπρόσωποι του πολιτικού και επιχειρηματικού κόσμου τόνισαν την αναγκαιότητα ανάπτυξης συνεργασιών με οργανισμούς που σχετίζονται με ανθρωπιστικές δραστηριότητες, αλλά και δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος η ανάπτυξη συνεργειών με μεγάλες επιχειρήσεις αποτελεί ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πεδίο, καθώς ο επιχειρηματικός κόσμος έχει την υποδομή, την τεχνογνωσία, αλλά και τη δύναμη να συμβάλει δραστικά και εποικοδομητικά στην προστασία του.

Για το λόγο αυτό, περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν αναπτύξει τα τελευταία χρόνια επιτυχημένες συνεργασίες με τον επιχειρηματικό κόσμο. Το WWF (World Wide Fund for Nature) επιλέγει συνειδητά να συνεργάζεται με εταιρείες, διατηρώντας όμως πάντα το δικαίωμα της ανεξάρτητης κριτικής απέναντι στις επιλογές και πρακτικές τους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση του Ομίλου Εταιριών Lafarge. Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες παραγωγής κατασκευαστικών υλικών παγκοσμίως, οι δραστηριότητες και πρακτικές της οποίας είναι εν γένει ιδιαίτερα επιβλαβείς για το περιβάλλον. Ύστερα από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις με το WWF, η εταιρία δεσμεύτηκε, μεταξύ άλλων, να μειώσει στο διάστημα 1990 - 2010 τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα του Ομίλου κατά 20%. Με την

επικείμενη αυτή μείωση το επίπεδο εκπομπών του Ομίλου θα φτάσει αυτό μιας χώρας όπως η Πορτογαλία. Ο στόχος αυτός θεωρήθηκε αρχικά ιδιαίτερα φιλόδοξος, σήμερα όμως μοιάζει όχι μόνο επιβεβλημένος αλλά και εφικτός. Παράλληλα, ενώ η συνεργασία με τη Lafarge συνεχίζεται, το WWF αντιτάχθηκε δημόσια και πέτυχε να αποτρέψει το άνοιγμα νέου λατομείου του Ομίλου στο νησί Harris της Σκωτίας, η λειτουργία του οποίου θα είχε τεράστιες οικολογικές επιπτώσεις για το νησί.

Πέρα όμως από τις επιχειρήσεις όπως η Lafarge, οι οποίες λόγω των δραστηριοτήτων τους επιβάλλεται να αλλάξουν δραστικά τις πρακτικές τους, υπάρχουν και πολλές άλλες με τις οποίες συνεργάζεται το WWF στην προσπάθειά του να ενισχύσει τη βιώσιμη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται η Nokia, η Cannon, αλλά και τραπεζικά ιδρύματα, όπως η διεθνής τράπεζα HSBC και η Παγκόσμια Τράπεζα. Επιπλέον, οργανισμοί Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε ολόκληρο τον κόσμο υποστηρίζουν την οργάνωση προβάλλοντας αφιλοκερώς το έργο της.

WWF Ελλάς και επιχειρήσεις

Το WWF Ελλάς, ακολουθώντας την παγκόσμια πρακτική, αναπτύσσει συνεργασίες με ελληνικές επιχειρήσεις, που δείχνουν ευαισθησία για την αποκατάσταση και διατήρηση του φυσικού πλούτου της χώρας μας.

Η WWF Eurobank Visa, αποτελεί την πρώτη ελληνική «πράσινη» πιστωτική κάρτα. Εκτός από σημαντική οικονομική ενίσχυση για την υλοποίηση των προγραμμάτων της οργάνωσης, η Eurobank έχει δεσμευτεί με επίσημο περιβαλλοντικό πρόγραμμα.

Τη δουλειά μας στηρίζουν επίσης τα Αυγά Βλαχάκη, η εταιρία καλλυντικών Ariniva, τα ξενοδοχεία πόλεως Grecotel, η γερμανική εταιρία Stihl, η S&B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε., αλλά και άλλες επιχειρήσεις.

Αμοιβαία οφέλη

Οι συνεργασίες επιχειρήσεων και περιβαλλοντικών οργανώσεων αποφέρουν αμοιβαία οφέλη και στις δύο πλευρές.

Για την επιχείρηση:

- Πρόσβαση σε εξειδικευμένη πληροφόρηση σε ό,τι αφορά στην περιβαλλοντική και σειφόρο ανάπτυξη της.
- Διαφάνεια στις περιβαλλοντικές αναφορές της επιχείρησης, έχοντας τη δυνατότητα αναζήτησης εποικοδομητικής κριτικής και σχολιασμού από έγκυρη εξωτερική πηγή.
- Βελτίωση της εταιρικής φήμης με τη δυνατότητα ανάπτυξης κορηγικών προγραμμάτων.
- Δυνατότητα να ακουστεί η εταιρική άποψη πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα.
- Εποικοδομητικό διάλογο και συγκεκριμένες προτάσεις για την αναβάθμιση των πρακτικών της επιχείρησης.

Για τις περιβαλλοντικές οργανώσεις:

- Αξιολόγηση και προώθηση νέων πρακτικών για την σειφόρο ανάπτυξη των επιχειρήσεων.
- Αναβάθμιση των γνώσεών τους για τη σύγχρονη εταιρική ταυτότητα και λειτουργία.
- Προβολή περιβαλλοντικών ζητημάτων στις επιχειρήσεις και αναζήτηση κοινών λύσεων.

Οι επιχειρήσεις δεν είναι ξένο σώμα προς την κοινωνία, αλλά αποτελούσαν πάντα και εξακολουθούν να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της. Λειτουργούν μέσα και με αυτή, παίρνουν από την κοινωνία και οφείλουν να προσφέρουν σε αυτήν. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η σύγχρονη έκφραση αυτής της αμοιβαιότητας. Το WWF στηρίζει και επικροτεί κάθε τέτοια προσπάθεια.

Σεβασμός και ευθύνη στο περιβάλλον και τον άνθρωπο

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη με την πάροδο του χρόνου και τις εξελίξεις στην τεχνολογία γίνεται επιτακτική ανάγκη, ενώ αισιόδοξα μηνύματα έρχονται από όλο και περισσότερες εταιρείες που δείχνουν να ευαισθητοποιούνται σε αυτό τον τομέα. Η Vodafone, που αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες στην Ευρώπη, έχει ήδη αρχίσει να υλοποιεί την ουσία αυτής της ευθύνης με ικανοποιητικά αποτελέσματα στα περισσότερα από τα προγράμματά της, και διαρκώς αυξανόμενους στόχους. Αξίζει να αναφερθούμε σε αυτή την προσπάθεια, αφού προβάλλονται ποικίλοι τρόποι σωστότερης και φιλικότερης προς το περιβάλλον λειτουργίας των εταιρειών.

Η συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα επηρεάζει σημαντικά το κλίμα του πλανήτη με τη δημιουργία του φαινομένου του θερμοκηπίου. Για τη μείωση εκπομπής του συγκεκριμένου αερίου, η Vodafone, συνεργαζόμενη με το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, υλοποιεί προγράμματα που αποτρέπουν τη δαπάνη υπερβολικής ενέργειας, χρησιμοποιώντας ανανεώσιμες πηγές, ενώ κατάφερε για το 2003 - 2004 να αποτρέψει την εκπομπή 3.500 τόνων διοξειδίου του άνθρακα.

Από το 2001 αποτελεί ιδρυτικό μέλος του ευρωπαϊκού προγράμματος «Greenlight». Το «Greenlight» είναι ένα εθελοντικό πρόγραμμα αναβάθμισης της αποδοτικότητας του φωτισμού σε κτιριακές εγκαταστάσεις με στόχο την εξοικονόμηση ενεργειακών πόρων και τη μείωση των αερίων ρύπων. Η αναβάθμιση μέσα στις εγκαταστάσεις της εταιρείας ξεκίνησε σε μια περιοχή 1.000m², ενώ σήμερα εφαρμόζεται σε 7.000m².

Η ανακύκλωση είναι ένας τομέας στον οποίο η Vodafone δραστηριοποιείται αρκετά έντονα. Οι συσσωρευτές μολύβδου που υπάρχουν στις μπαταρίες, ο τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.τ.λ. μπορούν να επιφέρουν σοβαρά προβλήματα στο περιβάλλον αν απορριφθούν στο έδαφος. Για την αποτροπή αυτών των επιπτώσεων, εφαρμόζεται πρόγραμμα ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης του συγκεκριμένου υλικού. Παράλληλα, εφαρμόζεται πρόγραμμα ανακύκλωσης των κινητών τηλεφώνων και των συναφών αξεσουάρ. Γι' αυτό το σκοπό έχουν τοποθετηθεί περισσότεροι από διακόσιοι κάδοι σε όλη την αλυσίδα καταστημάτων της εν λόγω εταιρείας, ενώ τα προϊόντα που συλλέχθηκαν και ανακυκλώθηκαν το 2003 - 2004 ξεπέρασαν κατά πολύ σε αριθμό τις αρχικές προσδοκίες. Αξίζει να σημειώσουμε πως τα έσοδα από την επαναχρησιμοποίηση αυτών των προϊόντων διατίθενται στην οργάνωση «Ελλάδα Καθαρή», για τον καθαρισμό των ακτών.

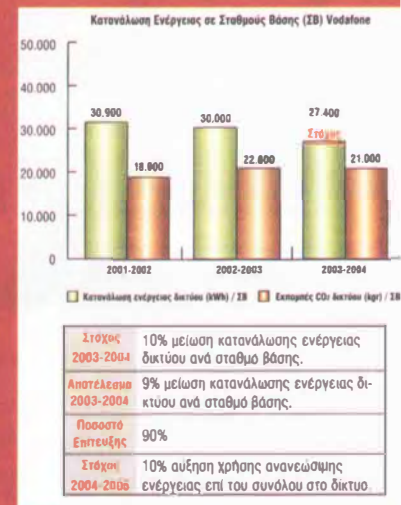
Επιπλέον, όσον αφορά στον τομέα της ανακύκλωσης, προωθείται και η ανακύκλωση του χαρτιού που χρησιμοποιείται στην εταιρεία, ενώ παράλληλα εφαρμόζονται συστήματα πληροφορικής για τη μείωση της χρήσης χαρτιού

ού αλλά και μελανωτών που χρησιμοποιούνται στους εκτύπωντες. Το 2003 - 2004 προωθήθηκαν για ανακύκλωση 33 τόνοι χαρτιού και 1.197 μελανωτές. Ωστόσο το ποσοστό επίτευξης του στόχου που είχε θέσει η εταιρεία για την προηγούμενη περίοδο ήταν αρκετά χαμηλότερο από το αναμενόμενο.

Δύο ακόμα προγράμματα για το σεβασμό του περιβάλλοντος προωθούνται από τη Vodafone. Η χρησιμοποίηση ψυκτικών και κατασβεστικών ουσιών φιλικότερων προς το περιβάλλον είναι ένα από αυτά. Τα αποτελέσματα όμως αυτής της προσπάθειας δεν είναι τόσο ικανοποιητικά όσο θα περίμενε κανείς: παρά όλα αυτά έγινε ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αυξάνοντας τις προσδοκίες για το μέλλον.

Τέλος, αναπτύσσονται εναλλακτικοί τρόποι ενσωμάτωσης των σταθμών βάσης ώστε να εναρμονίζονται καλύτερα με το περιβάλλον και να μην προσβάλλουν την αισθητική του. Τέτοιες ειδικές κατασκευές αποτελούν το 100% σε χώρους ειδικού ενδιαφέροντος, όπως αρχαιολογικούς χώρους, εθνικούς δρυμούς κ.τ.λ.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι ένα ζήτημα που πρέπει να απασχολεί όλους μας. Ο σεβασμός προς το περιβάλλον δεν αποτελεί ευθύνη προς κάποιον τρίτο, αλλά προς τον εαυτό μας, αφού μέσα σε αυτό ζούμε και εξαρτάμαστε άμεσα ή έμμεσα. Η στάση αυτή της Vodafone δεν αποτελεί απλώς μια θετική κίνηση που μας αφορά, αλλά είναι και μία πρόταση κινητοποίησης σε διάφορους τομείς περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Θα πρέπει ασφαλώς να πούμε πως δεν είναι η μόνη εταιρεία που υλοποιεί μια τέτοια προσπάθεια. Απαιτείται ωστόσο πολλή δουλειά για την εξάλειψη παρόμοιων δραστηριοτήτων, αφού δεν είναι καθόλου λίγες οι εταιρείες που δημιουργούν ποικίλα προβλήματα τοπικού αλλά και παγκοσμίου ενδιαφέροντος. Όσο για την προσπάθεια της Vodafone, περιμένουμε τον επόμενο απολογισμό...

της Έλενας Αλεξανδράκη

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΔΑ...

Έρευνα της PricewaterhouseCoopers για τις ελληνικές επιχειρήσεις

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: μια μόδα που θα περάσει; Όχι απαντούν οι ελληνικές επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην «Έρευνα για την ΕΚΕ στις Ελληνικές Επιχειρήσεις» που πραγματοποίησε η εταιρεία PricewaterhouseCoopers σε συνεργασία με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, την περίοδο Ιουνίου - Ιουλίου 2004.

Ο σκοπός της έρευνας είναι αφενός να αποτυπώσει τη γενική αντίληψη των μεγάλων επιχειρήσεων για την ΕΚΕ και να διερευνήσει το βαθμό ενσωμάτωσής της στις λειτουργίες αυτών και αφετέρου να καταγράψει τους λόγους που ωθούν ή εμποδίζουν τις επιχειρήσεις στην υιοθέτηση τέτοιων πρακτικών.

Τα σχετικά ερωτηματολόγια εστάλησαν σε 468 εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων ΔΕΚΟ, από τις οποίες ωστόσο απάντησαν οι 77, δείγμα όχι αρκετά μεγάλο ώστε να θεωρηθεί με ασφάλεια αντιπροσωπευτικό. Το συγκεκριμένο δείγμα αφορά κυρίως σε μεγάλες επιχειρήσεις αφού το 86% αυτών έχουν κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των 50 εκ.ευρώ, ενώ η πλειοψηφία τους είναι γνωστή στο ευρύ κοινό. Το 41% αυτών ανήκουν στον κλάδο της βιομηχανίας, το 30% στον κλάδο του εμπορίου και το υπόλοιπο 29% είναι εταιρείες παροχής υπηρεσιών.

Πολύ σημαντικό στοιχείο είναι το πώς ορίζουν οι εταιρείες την έννοια της ΕΚΕ, αφού συνδέεται άμεσα με την υιοθέτηση πρακτικών: μεταξύ άλλων, το 88% απαντά πως αφορά στις συνθήκες εργασίας ενώ το 62% στην περιβαλλοντική επίδοση. Ωστόσο, μόνο το 60% έχει ορίσει επισήμως τι σημαίνει η ΕΚΕ γι' αυτές· στο ζήτημα του ορισμού, οι πολυεθνικές προβάλλουν μεγαλύτερη δέαμηση, σε ποσοστό 86%. Παρόλ' αυτά, οι εταιρείες που θεωρούν την ΕΚΕ πολύ σημαντική είναι περισσότερες από αυτό το ποσοστό, και είναι χαρακτηριστικό —και πιθανώς θετικό— πως καμία δεν την θεωρεί άσχετη σημασία.

Αυτό που προκύπτει από την έρευνα σχετικά με τη δράση πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα, είναι πως οι Ελληνι-

κές επιχειρήσεις στο σύνολό τους δεν έχουν ιδιαίτερα αναπτυγμένες περιβαλλοντικές και κοινωνικές πρακτικές. Σαν υπ' αριθμόν ένα πρακτική εμφανίζεται η φιλανθρωπία (82%), και η πιο διαδεδομένη πολιτική αφορά στις συνθήκες εργασίας —που ούτως ή άλλως καθορίζονται από νομοθετικό πλαίσιο— με βασικό στόχο τη βελτίωση της εταιρικής φήμης. Να σημειώσουμε πως περιβαλλοντικά προγράμματα προωθούνται από το 50% των επιχειρήσεων.

Η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών θεωρεί πως η σημασία της ΕΚΕ θα αυξηθεί μέσα στα επόμενα 5 χρόνια, όμως θα πρέπει να υπερκεραστεί το σημαντικότερο εμπόδιο που εμφανίζεται να βάζει φρένο στη δραστηριότητα των επιχειρήσεων πάνω σε θέματα ΕΚΕ: η έρευνα δείχνει πως το πρόβλημα του 71% των εταιρειών είναι η δυσκολία θέσπισης ορατών και μετρήσιμων στόχων.

Στον ορίζοντα των εταιρειών θα πρέπει να εισέλθει και το θέμα του απολογισμού της δράσης τους αλλά και η δημοσιοποίησή του. Η έρευνα έδειξε πως ο απολογισμός βρίσκεται σε πρώιμα στάδια. Από τις 69 επιχειρήσεις που απάντησαν σε αυτό, μόλις οι 29 έχουν προχωρήσει σε κάτι τέτοιο. Παράλληλα προκύπτει πως όσο μεγαλύτερο κύκλο εργασιών έχει μια εταιρεία, τόσο πιο πιθανό είναι να αρχίσει να δημοσιοποιεί ουστηματικά θέματα ΕΚΕ. Φαίνεται πως στα επόμενα 2 - 5 χρόνια όλο και περισσότερες εταιρείες θα αρχίσουν να δημοσιοποιούν κάποιου είδους μη οικονομικό απολογισμό.

Η έρευνα αυτή διεξήχθη με τη συνεργασία των δύο φορέων, με υπευθύνους τον κ. Χ. Κυριαζή, επικεφαλής του Τομέα Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της PricewaterhouseCoopers και τον κ. Δ. Μπουραντά, καθηγητή Management και Ανθρωπίνων Πόρων στο Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας δίνουν μια ενδεικτική εικόνα της νοοτροπίας αλλά και της στάσης που τηρούν οι ελληνικές εταιρείες απέναντι στην ΕΚΕ δείχνοντας πως πρέπει να διανυθεί αρκετός ακόμη δρόμος για την εδραίωση της «οωτής» αντίληψης του θέματος, αλλά και για τη δημιουργία περισσότερων κινήτρων δραστηριοποίησης, εκτός από τη βελτίωση της εταιρικής φήμης.

 www.pricewaterhouseCoopers.gr

Του Γιώργου Κανέλλη.

Μέλους της Γραμματείας του Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝΔΟΙΚΟ)

Έβλεπα πρόσφατα με δέος, μια ανατριχιαστική φωτογραφία δημοσιευμένη στο περιοδικό «Ε» της Ελευθεροτυπίας: κινέζοι εργάτες σε άψογη στρατιωτικού τύπου στοίχιση ν' αρχίζουν την εργασία μέρο τους ψάλλοντας τον ύμνο της εταιρίας που τους απασχολεί έναντι ημερομισθίου της τάξης του μισού ευρώ!

Ο απόλυτος θρίαμβος του πλέον ακαλίνωτου καπιταλισμού. Ένας τερατώδης παραγωγισμός, του οποίου την αδιανάρακτη από το μικρόβιο της απεργίας γιγάντωση εγγυάται, με σιδερένιο χέρι, μια (ονομαζόμενη) κομμουνιστική γραφειοκρατία.

Κι όμως... Σ' άλλα μήκη και πλάτη όπου ο καπιταλισμός δεν κρύβει τ' όνομά του, μεγάλες και μικρότερες εταιρείες υιοθετούν πρακτικές που, κατά τα φαινόμενα τουλάχιστον, ανοίγουν ρωγμές στη θεωρία της «σοράτου χειρός» του Άνταμ Σμιθ, σύμφωνα με την οποία, καθένας επιδιώκοντας το ατομικό του όφελος, ήτοι, σε οικονομικούς όρους, το κέρδος, υπηρετεί, χωρίς να το αντιλαμβάνεται, το ευρύτερο κοινωνικό συμφέρον.

Εταιρείες διαθέτουν μέρος των κερδών τους σε φιλανθρωπικούς σκοπούς, πραγματοποιούν δαπανηρότατες επενδύσεις είτε για να προστατεύσουν στοιχεία του περιβάλλοντος (νερό, έδαφος, αέρα, βιοποικιλότητα), είτε για ν' αναπτύξουν νέες τεχνολογίες σε αντικατάσταση εκείνων (απολύτως αποτελεσματικών από στενά παραγωγική άποψη) που ήδη διαθέτουν, μόνο και μόνο για να προσαρμόσουν το προϊόν τους ή και την διαδικασία παραγωγής του σε κανόνες εξοικονόμησης ενέργειας και ανακυκλωσιμότητας υλικών.

Πρόσωπο ή προσωπείο;

Ο θριαμβεύων —ιδίως μετά το 1989— καπιταλισμός έπαψε άραγε να λατρεύει το κέρδος; Προδίδουν οι πρακτικές αυτές, γνωστές υπό το όνομα Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, μετασχηματισμό του συστήματος προς την κατεύθυνση του καπιταλισμού με ανθρωπινό πρόσωπο ή απλώς συνιστούν χρήσιμο προσωπείο για να φαίνεται συμπαθητικό το τέρας;

Η συζήτηση γύρω από το ερώτημα αυτό είναι πράγματι ζωντανή και δεν φαίνεται να καταλήγει σε μια σποδεκτή απ' όλους άποψη. Μπορεί, για παράδειγμα, οι φιλανθρωπικές δωρεές μεγάλων επιχειρήσεων να είναι εντυπωσιακά ποσά, η εφημερίδα Guardian του Λονδίνου όμως, σε πρόσφατη έρευνά της υπολόγισε ότι κατά μέσον όρο μόλις πλησίασαν το 1% των κερδών τους προ φόρων.

Ουσία, λοιπόν, ή εικόνα;

Όσο κι αν είναι βάσιμες οι αιτιάσεις ότι η πλευρά της εικόνας βαραίνει πιο πολύ, ιδίως σ' ότι αφορά τις φιλανθρωπικές παροχές, στον τομέα της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς, ο πήχης τίθεται υψηλότερα.

Ουδείς αρκείται για παράδειγμα στη συνεισφορά (έστω, γενναία) ενός ομίλου πετρελαιοειδών (το παράδειγμα δεν είναι φανταστικό) ή στην ίδρυση μιας νοσοκομειακής μονάδας, εγκαταμάτων ας πούμε. Για να δοθούν «τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα εύγε» των περιβαλλοντικών ειδικών και των ανεξάρτητων οικολογικών οργανώσεων σε μια τέτοια εταιρεία, αυτή θα πρέπει ν' αποδείξει, με σαφώς δαπανηρά έργα, ότι τόσο τα προϊόντα της όσο και —κυρίως— η διαδικασία παραγωγής τους, στερούνται επικινδυνότητας για την υγεία των εργαζομένων της, τις εγγύς κατοικημένες περιοχές, τα γειτνιάζοντα οικοσυστήματα (υδάτινα σώματα και εδάφη).

Θα πρέπει να το αποδείξει διαθέτοντας όχι ψίχουλα για εντυπωσιασμό, αλλά σοβαρό ποσοστό του επενδυτικού της προγράμματος σε έργα ελέγχου του υγρού ή αέριου φορτίου αποβλήτων που παράγει. Όχι μόνο δε αυτό: οφείλει να αποδέχεται κοινωνικό έλεγχο από πολυμερείς ανεξάρτητες επιτροπές όσον αφορά στην καλή λειτουργία (γιατί κι αυτή κοστίζει) των εγκατεστημένων της συστημάτων, σύμφωνα με τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, και βεβαίως να μην καταφεύγει σε τρυκ για την εξοικονόμηση των αναλωσίμων (φίλτρα κ.λπ.) που απαιτούνται.

Το παράδειγμα των πυρηνολιουργιών του Δήμου Ωλενίας στη δυτική Αχαΐα, είναι εύγλωττο: έχουν συστήματα απόσπησης, αλλά καταφεύγουν σε ένα ανεύθυνο κρυφτούλι με τις αρχές, προκειμένου να αποφυγουν τη δαπάνη των αναλωσίμων. Ένα άλλο παράδειγμα αποτελεί μια πασίγνωστη και δικαίως σεβαστή —για άλλες πλευρές της δράσης της— οινόποιητική εταιρεία: Ανεξάρτητα από την καλή συντήρηση των διατηρητέων κτισμάτων της, τα μαύρα υγρά που κατά καιρούς εμφανίζονται σε παρακείμενο χείμαρρο, προδίδουν ότι δεν λειτουργεί πάντα επιμελώς τον βιολογικό καθαρισμό της.

Μπορούμε να δεχθούμε ότι η περιβαλλοντική πλευρά της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης υπηρετείται επαρκώς από μια σύγχρονη εταιρεία παραγωγής υλικών αγαθών όταν, αντί να υιοθετεί στρατηγικές καθυστέρησης στην εκπλήρωση ή αποφυγής των υποχρεώσεων της έναντι της νομοθεσίας, προχωρεί συνειδητά και επιθετικά στην πλήρη κάλυψή τους.

Δεν αρκεί, ας πούμε, η όποια θετική συμβολή στην ανακύκλωση των συσκευασιών της, απαιτείται ετοιμότητα για τροποποίηση της παραγωγικής της διαδικασίας ώστε, πρώτον, να έχει το προϊόν της το μέγιστο βαθμό ανακυκλωσιμότητας (π.χ. συναρμολόγηση με βίδες αντί συγκολλήσεων) και το μέγιστο δυνατό βαθμό χρήσης φιλικών στο περιβάλλον πρώτων υλών και δεύτερον, η ίδια αυτή διαδικασία οφείλει (έστω και αν απαιτούνται μη ευθέως κερδοφόρες επενδύσεις) να χαρακτηρίζεται ουσιαστικά από την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και τη χρήση των καλύτερων διαθέσιμων πρακτικών όσον αφορά στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον. Αν μια εταιρεία μπορεί, για παράδειγμα, να αποφύγει τη χρήση κλωρίου, υδραργύρου ή καδμίου οφείλει να το κάνει.

Ο ρόλος του κοινού

Η υιοθέτηση εκ μέρους των εταιριών μιας τέτοιας στάσης ουσιαστικής κοινωνικής ευθύνης είναι πιθανότερη φυσικά σε κοινωνίες όπου οι προβλέψεις περί αθεμίτου ανταγωνισμού πράγματι εφαρμόζονται και, προπαντός, υπάρχει πλατιά εξηλωμένη περιβαλλοντική ευαισθησία, διότι τότε το κοινό μπορεί να τις επιβραβεύσει, εντάσσοντας στα κριτήριά του

όχι μόνο την ποιότητα / τιμή του προϊόντος αλλά και την «ηράσινη» ταυτότητά του.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει τα κίνητρα υιοθέτησης στάσης κοινωνικής ευθύνης εκ μέρους των επιχειρήσεων με πολιτικές όπως η απονομή του οικολογικού σήματος και η ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντος (integrated product policy - IPP). Σύμφωνα μ' αυτήν, ένα προϊόν ελέγχεται ως προς τη φιλικότητά του προς το περιβάλλον και την υγεία, από το στάδιο της παραγωγής ή εξόρυξης των πρώτων υλών μέχρι τη μεταποίηση του (σε κάθε στάδιο), τη διακίνηση και την ανακυκλωσιμότητά του.

Η ανάπτυξη —σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο— υψηλού επιπέδου αδέκαστων δημόσιων οργάνων πιστοποίησης των παραπάνω είναι προφανώς κρίσιμης σημασίας, όπως εξάλλου αναντικατάστατος είναι και ο εξωτερικός έλεγχος, εκ μέρους ανεξάρτητων κοινωνικών οργανώσεων.

Η αγορά δεν αρκεί

Όμως δεν πρέπει να νομισθεί ότι η εφαρμογή πολιτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης συνεπάγεται μόνο κόστος. Στις προηγμένες καπιταλιστικές δημοκρατίες η έγκαιρη προσαρμογή μιας εταιρείας στις απαιτήσεις ενός τέτοιου προφίλ, είναι ίσως ο ευφύστερος τρόπος επιβίωσής της στο ισχυρά επηρεαζόμενο από την αυστηρή νομοθεσία δημόσιας υγείας και περιβάλλοντος οικονομικό πλαίσιο.

Εξάλλου η κοινωνική ευθύνη και ο όλο και διευρυνόμενος τομέας του «πράσινου επιχειρείν» (ανακύκλωση, ανάπτυξη νέων υλικών και τεχνολογιών, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση οικοσυστημάτων, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.λπ.) βαδίζουν χέρι - χέρι.

Υπ' αυτήν την έννοια δικαιολογείται αισιοδοξία για το μέλλον: η Ε.Κ.Ε. μπορεί, πιθανόν, να χαρακτηρίσει την πλειοψηφία των επιχειρήσεων. Ένα όμως δεν δικαιολογείται: η επανάπαυση στην άποψη ότι αρκεί η εθελοντική υιοθέτηση μια τέτοιας πολιτικής.

Η υπεράσπιση των δημόσιων αγαθών, της ποιότητας ζωής και των αξιών του περιβάλλοντος ΔΕΝ μπορεί ν' αφευθεί μόνο στην καλή θέληση της αγοράς. Η πολιτική της απορρύθμισης (αγαπημένο παιδί των φιλελεύθερων οικονομολόγων) έχει ήδη δείξει τα όριά της. Ο άνθρωπος της βιομηχανικής εποχής έχει ήδη γίνει πολύ ισχυρός έναντι της φύσης. Το «κατακυριεύσατε την γη» έχει ήδη συμβεί και δεχόμεθα τα επίχειρά του.

Η δημόσια πολιτική ουδέποτε ήταν τόσο σαφής ότι οφείλει να έχει προτεραιότητα. Καμιά περιβαλλοντική πολιτική δεν μπορεί να έχει αποτελέσματα αν δεν περάσει από την αγορά, αλλά είναι επικίνδυνη αυταπάτη να εξαρτηθεί μόνο απ' αυτήν.

της Ευαγγελίας Τσαμπανίη, Ευρωβουλευτή ΠΑΣΟΚ
Μέλους της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας
και Ασφάλειας των Τροφίμων

Ρόλος - κλειδί στους ενεργούς πολίτες

Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ισορροπεί ανάμεσα στην άσκηση δημοσίων σχέσεων, την αύξηση των πωλήσεων, την εναρμόνιση των εταιρικών συμφερόντων με την κοινή γνώμη και τις απαιτήσεις της ή τη συμμόρφωση με τα εκάστοτε νομικά πλαίσια, είτε αυτά αφορούν στις παραγωγικές δομές που θίγουν κοινωνικές διαστάσεις και συμφέροντα, είτε στις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις σε όλα τα στάδια παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων τους.

Γεγονός είναι, πως η ολοένα αυξανόμενη τάση του επιχειρηματικού κόσμου να συγχρονιστεί σε μια φιλικότερη προς τον άνθρωπο και το περιβάλλον πολιτική, μπορεί να αξιοποιηθεί ως μοχλός επιτάχυνσης των αναγκαιών αλλαγών. Απαιτεί όμως την ύπαρξη ενός αυτόνομου, ευέλικτου και διεκδικητικού μηχανισμού ενεργών πολιτών.

Η πρακτική έχει αποδείξει πως αρκετές κοινωνικά και περιβαλλοντικά ευαίσθητες εταιρίες, έχουν υποπέσει σε σφάλματα και έχουν παραβιάσει τους όρους υπό τους οποίους κρίθηκαν ως περιβαλλοντικά ευαίσθητες και φιλικές. Όμως υπάρχουν και περιπτώσεις όπου η κοινή γνώμη κινήθηκε επιθετικά και πιεστικά, παρρηληροφορούμενη ή υποκινούμενη από άτομα με προθέσεις που μόνο αγνό ή προστατευτικό για το περιβάλλον χαρακτήρα δεν είχαν.

Στην Ελλάδα, πολύ πρόσφατα σε σχέση με άλλα κράτη, το καταναλωτικό κίνημα έχει οργανωθεί και έχει κινηθεί σε ανάλογες κατευθύνσεις, όπως και ο βαθμός της συμμετοχής των

πολιτών στην προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος ολοκληρώνεται περισσότερο στις προθέσεις, παρά στην πράξη.

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ωστόσο, πως η εταιρική και η κοινωνική ευθύνη αποτελούν μισοι ουσιώδη πρόταση στη διαμόρφωση της σύγχρονης αντίληψης για την περιβαλλοντική και καταναλωτική συμπεριφορά.

Απαιτείται όμως ένα ικανό χρονικό διάστημα μέχρις ότου η συνειδητή και ελεύθερη επιλογή των εταιριών και των πολιτών, να αποτελέσουν το ισχυρό προστατευτικό πλαίσιο των όρων της αειφόρου περιβαλλοντικής διαχείρισης στην οποία στοχεύουμε.

Συνεπώς, η ανάγκη σύνθεσης νομικών πλαισίων και η «παραγωγή» πολιτικών θέσεων που θα απαντούν με σαφήνεια και αποτελεσματικότητα στις απαιτήσεις των καιρών είναι παράγοντες καθοριστικής σημασίας.

Η σύνθεση όμως των θέσεων αυτών με την κοινωνία των πολιτών, την πολιτεία και τους θεσμούς της, είναι το σημείο κλειδί για τη μετατροπή των θέσεων σε πράξεις. Καθοριστική σημασία στη διαδικασία αυτή έχει ο συντονισμός της εντός των συνόρων δράσης μας με τις εξελίξεις στο Ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον, και η υιοθέτηση πρακτικών όμοιας απόδοσης, και σύγχρονης αντιμετώπισης.

Το Περιβάλλον, ο Άνθρωπος, η Επιστήμη, η Τεχνολογία και ο Πολιτισμός είναι έννοιες, όχι προβλήματα. Είναι έννοιες αλληλένδετες που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν ξεχωριστά. Η σύνθεσή τους σε επίπεδο λήψης αποφάσεων αλλά και δράσεων καθώς και η θετική αντιμετώπιση θα φέρει τα επιθυμητά προφανή αποτελέσματα, που δεν είναι άλλα από τη λύση στα απλά και καθημερινά θέματα της ρύπανσης, των αποβλήτων, των αδειοδοτήσεων, των έργων, του Parking, της υδατικής διαχείρισης, των κλιματικών αλλαγών, της βιοποικιλότη-

τας, της βιώσιμης ανάπτυξης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των μεταλλαγμένων.

Σε αντίθεση με τις τυχαίες και αποσπασματικές ενέργειες του παρελθόντος χρειάζεται να αποκτήσουμε άμεσο στόχο και υπευθυνότητα στην επιβολή μέτρων με οιοδήποτε πολιτικό κόστος.

Οι δράσεις αυτές δεν αφορούν μόνο στην αδειοδότηση επαγγελματιών, στην κατασκευή έργων υποδομής, στην προστασία —κάποιων ειδών που ίσως λίγοι ξέρουν— και στην επικείμενη καταστροφή της γης, η οποία σίγουρα δεν θα συμβεί στα επόμενα 30 χρόνια.

Όλα αυτά είναι χαρακτηριστικά της μέχρι τώρα αντιμετώπισης στα περιβαλλοντικά θέματα. Το περιβάλλον είναι όλα αυτά μαζί. Είναι τα δικά μας τοπικά προβλήματα στην παγκόσμια διάστασή τους, που συνθέτουν την ποιότητα της ζωής όπως αυτή εκφράζεται από τις δράσεις μας ως ενεργά μέλη και όχι ως παθητικοί αποδέκτες πληροφορίας και στείρας ενημέρωσης.

Στα πλαίσια πολλών ευρωπαϊκών οδηγιών η Ελλάδα έχει παραπεμφθεί για τη μη τήρηση και μη επαρκή ή έγκαιρη εφαρμογή της νομοθεσίας της με ευρωπαϊκές συνθήκες και νομοθετήματα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η απαγόρευση συγκεκριμένων φυτοφαρμάκων, το αρχείο ατμοσφαιρικής ρύπανσης βιομηχανιών, το μητρώο των αερίων θερμοκηπίου, η οδηγία για τα νερά και δεκάδες άλλα.

Η συνειδητοποίηση του προβλήματος της γραφειοκρατίας που ανασιτίζει κάθε προσπάθεια που γίνεται για την εκπλήρωση των συμβατικών μας υποχρεώσεων, είναι κάτι που πρέπει επίσης να λάβουμε σοβαρά υπόψη

στην κρίση και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη λήψη άμεσων μέτρων.

Πέρα όμως από αυτό, η ευρωπαϊκή διάσταση των παραπάνω διατάξεων πρέπει να αποτελέσει τη βάση και όχι μόνο την ένδειξη, για τη «μετάφραση» των οδηγιών αυτών στην ελληνική πραγματικότητα. Σίγουρα οι ιδιαιτερότητες της Ελλάδας πρέπει να ληφθούν υπόψη, αν και είναι προφανές πως είναι πιο εύκολο να αλλάξει η ιδιαιτερότητα παρά η νομοθεσία.

Είναι πλέον αποδεκτό γεγονός ότι η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι επιβεβλημένη. Η αντίθετη πρακτική θα οδήγησε σε εξάντληση των αποθεμάτων και θα μας φέρει ενόψει ενός άλυτου προβλήματος. Ο πολίτης δεν έχει ενοσωματώσει την λογική αυτή στην καθημερινότητά του γιατί τα οικονομικά κίνητρα είναι ανεπαρκή και η επεξήγηση του οφέλους ανύπαρκτη. Πρέπει να ενημερώσουμε τον πολίτη στον ίδιο βαθμό που η διοίκηση και τα κέντρα των αποφάσεων πρέπει να γνωρίζουν το θέμα.

Η δαιδαλώδης και στελείωτη διαδικασία της αδειοδότησης τέτοιων ενεργειών υποβαθμίζει το γεγονός χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το ανάγει σε μίσο σκόπη αδειοδότηση στην πορεία της οποίας ο αρχικός στόχος έχει χαθεί. Το κίνητρο υιοθέτησης τέ-

τοιων τεχνολογιών θα πρέπει να είναι η απλότητα (όπως άλλωστε είναι και η χρήση τους), η φορολογική απαλλαγή (άλλωστε το κράτος κερδίζει από αυτό καθ' εαυτό το γεγονός της χρήσης ΑΠΕ) και η διαφορετικότητα σε όλους τους τομείς σε σχέση με τη συμβατική τεχνολογία. Η σπουδαία τέτοιων κινήτρων σηματοδοτεί την τεχνολογία αυτή από τον πολίτη αφήνοντάς τον πίσω από τις εξελίξεις της αειφόρου ανάπτυξης.

Η διαρκής ανάπτυξη που βυθίζεται στο σεβασμό στο περιβάλλον και τη χρήση πηγών που απλόχερα προσφέρονται από τη φύση πρέπει να αποτελέσει μοχλό αποδοχής από την πλευρά των συνειδητοποιημένων πολιτών της γενικότερης πρακτικής του κινήματος και όχι να αντιμετωπίζεται με φόβο και δυσπιστία.

Στα παραπάνω πολύ σημαντικά θέματα έχει γίνει σαφής η ανάγκη συμμετοχής του πολίτη στις διαδικασίες αναβάθμισης του περιβάλλοντος. Για να γίνει σωστά σφειλούμε να συμβάλουμε ώστε ο πολίτης να ενημερώνεται έγκυρα από πιστοποιημένους φορείς ώστε να αποκτήσει το σύνολο της πληροφορίας, να αναστύξει τους σωστούς τρόπους σκέψης να μπορεί να κρίνει μόνος του τις ενέργειες και να μη φοβάται να συμμετέχει ενεργά σε αλληλεπιδραστικές διαδικασίες.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός απαιτείται άσκηση

πίεσης στον κρατικό μηχανισμό με διακριτική παρέμβαση και με την ορθολογιστική χρήση των δυνατοτήτων που παρέχονται από την Ένωση.

Οι χρηματοδοτήσεις για την ουσία των προβλημάτων πρέπει να συνδυάζονται απαραίτητα με χρηματοδοτήσεις για δράσεις ενημέρωσης για όλα τα προηγούμενα βήματα. Είναι απαραίτητη η πίεσή μας ώστε η συμβολή των εθνικών πόρων επικουρικά ή σκόπη και σε πρωταρχικό βαθμό να είναι απαιτητή ώστε να ενσωματωθούν γρηγορότερα οι ευρωπαϊκές πολιτικές στην ελληνική πραγματικότητα και να δημιουργηθεί μία βάση πολιτών που να είναι ενήμεροι, να αντιδρούν σωστά και να συμμετέχουν δημιουργικά στη λύση προβλημάτων.

Το εμπόριο εκπομπών αερίων ρύπων είναι το ζήτημα που θα απασχολήσει φέτος την Ελλάδα, αφού για παρόμοια θέματα (αρχείο ρύπων, αερίων θερμοκηπίου) ήδη υπάρχει καθυστέρηση και πιθανότητα ευρωπαϊκής τιμωρίας. Το θέμα του εμπορίου αφορά κυρίως σε έναν μικρό αριθμό από βιομηχανίες οι οποίες έχουν καταγραφεί ως ρυπογόνες αλλά εν καιρώ θα αφορά και σε περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες θα ενταχθούν είτε άμεσα είτε λόγω συνάφειας στις απαιτήσεις των διατάξεων του εμπορίου ρύπων και της διάδοσης της καθαρής τεχνολογίας. Μπορούμε να προωθήσουμε την πρακτική αυτή και σε θεσμικό επίπεδο αλλά κυρίως με την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών ώστε να γίνει κτήμα η ανάγκη χρήσης οικολογικών τεχνολογιών και να μην σταματήσουμε στην απλή εφαρμογή ενός μέτρου.

Σε μία περίοδο που κάθε ενέργεια μπορεί να συμβάλει με το δικό της τρόπο στην μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στη βιώσιμη ανάπτυξη, στη διάδοση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στις κλιματικές αλλαγές δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την ολοκληρωμένη πολιτική για τα προϊόντα.

Η πολιτική αυτή, επιβάλλει οικολογικούς τρόπους παραγωγής αγροτικών προϊόντων, την προώθησή τους με άξονα την τοπική κουλτούρα και την ανάδειξη των το-

πικών χαρακτηριστικών και τη διάθεσή τους μέσα από κανάλια δομημένα και σχεδιασμένα με σεβασμό στο περιβάλλον, τον πολιτισμό και τον άνθρωπο. Η μετάβαση από το μοντέλο του μαζικού στο μοντέλο του βιώσιμου και διαρκούς τουρισμού μπορεί να αποτελέσει την αιχμή του δόρατος στην Ολοκληρωμένη Πολιτική Περιβάλλοντος ειδικά στην Ελλάδα με προφανή την δυνατότητα ανάπτυξής του. Αυτή τη λογική πρέπει να ενσωματώσουμε στις καθημερινές πρακτικές και προτάσεις μας σε θέματα περιβάλλοντος.

Η φύση παρά τη γενναιοδωρία που επιδεικνύει αντιμετωπίζοντας όλο το καταστροφικό μας μένος με υπομονή, αναπτύσσοντας αυτόνομα μηχανισμούς αυτοκάθαρσης, έχει φτάσει σε σημεία που η ανθρώπινη παρέμβαση χρειάζεται όχι για να καταστρέψει (όπως μέχρι τώρα) αλλά για να διορθώσει την επιβαρημένη κατάσταση.

Η ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος ως στοιχείο της καθημερινότητάς μας και ότι η εκδρομικού χαρακτήρα προσέγγισή του, πρέπει να αποτελέσει βασικό άξονα πολιτικής και προώθησης των θεμάτων αυτών.

Πρωώθηση νέου τρόπου ζωής με άξονα τη φύση, περιπατητικές διαδρομές, οικολογικά θεματικά πάρκα, εθνικούς δρυμούς με διαφήμιση σε ελληνικό αλλά και διεθνές επίπεδο είναι ενέργειες που θα έχουν καλύτερο αποτέλεσμα, σε σχέση με την απαραίτητη και με φειδώ εμμονή μας στην επιβολή αυστηρών προστίμων. Παράλληλα, οι έλεγχοι στους παραβάτες πρέπει να γίνονται από όργανα ενημερωμένα κι όχι από κυβερνητικούς οργανισμούς, καθοδηγούμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις με αμφίβολη επιστημονική βάση ή από μικροπολιτική δράση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η διάσπαση μεταξύ της προστασίας της φύσης και της ανάθεσης δραστηριοτήτων και υπευθυνότητας σε τοπικούς φορείς είναι θεμιτή και επιθυμητή εφόσον υπάρχει ο τρόπος ελέγχου της αξιοπιστίας τους η οποία είναι σχεδόν εξολοκλήρου θέμα εκπαίδευσης.

Σεβασμός στο περιβάλλον δε σημαίνει επιστροφή σε αρχέγονες μεθόδους

Η άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας είχε ανέκαθεν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η βιοποικιλότητα, το τοπίο της Ευρωπαϊκής υπαίθρου, η διατήρηση των αγροτικών κοινωνιών είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της ιστορικά μακρόχρονης πορείας της γεωργικής δραστηριότητας.

Από την άλλη πλευρά, η γεωργία εξαρτάται από το περιβάλλον αφού χρησιμοποιεί τους φυσικούς πόρους είτε ως συντελεστές παραγωγής (έδαφος) είτε ως εισροές (νερό) στην παραγωγική διαδικασία. Υπάρχει λοιπόν μια αμφίδρομη σχέση, η αημοσία της οποίας γίνεται αυτονόητη αν αναλογισθεί κανείς ότι η μισή χερσαία έκταση της Ευρώπης καλλιεργείται.

Ιδιόμορφο στοιχείο σε αυτή τη σχέση είναι η απουσία της παραδοσιακής λειτουργίας της αγοράς για την αποτίμηση όχι μόνο της θετικής συμβολής της γεωργίας αλλά και του κόστους αποκατάστασης του περιβάλλοντος στις περιπτώσεις φθοράς του λόγω των ασκούμενων γεωργικών πρακτικών.

Εν τούτοις, οι γεωργικές πολιτικές τόσο στο Ευρωπαϊκό όσο και στο διεθνές επίπεδο, μπορούν να επηρεάσουν και να κατευθύνουν τις γεωργικές πρακτικές, ώστε να προκύπτουν θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Έτσι οι γεωργικές πρακτικές, επακόλουθο των πολιτικών προτεραιοτήτων σε συνδυασμό με τα κοινωνικά, οικονομικά και εδαφοκλιματικά χαρακτηριστικά στις διάφορες χώρες, έχουν οδηγήσει σε διαφορετικά αποτελέσματα ή προβλήματα προς επίλυση.

Για παράδειγμα η εγκατάλειψη της γεωργίας, η ερήμωση της υπαίθρου και το φαινόμενο στροφής προς περισσότερο κερδοφόρες δραστηριότητες (π.χ. τουρισμός) στη λεκάνη της Μεσογείου, οδηγεί σε πιέ-

σεις για αλλαγή χρήσεων γης με πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και το τοπίο, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο ακόμη και αυτή τη βιωσιμότητα των νέων δραστηριοτήτων. Αλλά και η εντατικοποίηση της γεωργίας, που παρατηρείται σε άλλες χώρες, η αλόγιστη χρήση των υδάτινων πόρων και των υπόλοιπων εισροών έχουν καταστροφικές συνέπειες στο περιβάλλον.

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές, και κυρίως η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) αναγνωρίζουν διαρκώς περισσότερο ότι η διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας παράλληλα με τη προώθηση της πολυαποσχόλησης και την ανάπτυξη της υπαίθρου, αποτελούν κύρια μέσα για την επίτευξη της αειφορίας.

Χαρακτηριστικό του «Ευρωπαϊκού μοντέλου γεωργίας», του οποίου την αναγνώριση ευελπιστούμε να προωθήσουμε διεθνώς, είναι ο πολυλειτουργικός της χαρακτήρας, ότι δηλαδή, πέραν του παραδοσιακού της ρόλου να παράγει προϊόντα, είτε για ανθρώπινη κατανάλωση, είτε για άλλες χρήσεις, έχει σημαντικό και σύνθετο ρόλο στην παραγωγή αγαθών σε σχέση με το περιβάλλον και την κοινωνία.

Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών στόχων στην ΚΑΠ χρονολογείται από τη δεκαετία του '80. Κοινή συνείδηση όμως αυτής της αναγκαιότητας δημιουργήθηκε μόλις προς το τέλος της δεκαετίας του '90. Οι μεταρρυθμίσεις του 1992 και του 1999 (agenda 2000) προώθησαν ορισμένες πρωτοβουλίες: οι ενισχύσεις για τις αροτραίες καλλιέργειες και την κτηνοτροφία αποσυνδέθηκαν από το τρέχον επίπεδο παραγωγής, ενώ ενισχύθηκαν τα μέτρα στο Β' πυλώνα της ΚΑΠ και θεσπίστηκαν περιβαλλοντικά προγράμματα.

Κορύφωση όμως της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών πτυχών στην ΚΑΠ αποτελεί η πρόσφατη μεταρρύθμιση. Η αποσύνδεση των ενισχύσεων από την παραγωγή φιλοδοξεί να αποθαρρύνει την άσκηση εντατικών μορφών γεωργίας. Η υποχρεωτική τήρηση κανόνων

πολλαπλής συμμόρφωσης από τους γεωργούς θα συμβάλει οδοντισθότητα, πέραν των περιβαλλοντικών στόχων, στην ασφάλεια των τροφίμων και στην υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων. Η μεταφορά πόρων στο Β' πυλώνα, μέσω της υποχρεωτικής διαφοροποίησης των ενισχύσεων, θα επιτρέψει την ενδυνάμωση των αγροπεριβαλλοντικών καθεστώτων αλλά και την προώθηση μέτρων και επενδύσεων που θα διευκολύνουν τη συμμόρφωση του γεωργικού κόσμου στα απαιτητικά πρότυπα της νέας ΚΑΠ.

Η εξασφάλιση όμως της βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού μοντέλου πολυλειτουργικής γεωργίας απαιτεί προσπάθεια του γεωργικού κόσμου, η οποία δεν μπορεί να αποτιμηθεί μόνο σε επίπεδο απαιτούμενων χρηματοοικονομικών πόρων, επιβολής κυρώσεων ή μεταφοράς του κόστους στον Ευρωπαίο πολίτη και καταναλωτή. Οι περιβαλλοντικές πτυχές των αγροτικών πολιτικών και η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης της γεωργίας και της υπαίθρου συνδέονται με το διεθνές εμπόριο και την προοδευτική του φιλελευθεροποίηση, που διαμορφώνουν ένα διαρκώς εντεινόμενο ανταγωνισμό στον οποίο καλείται να επιβιώσει η ευρωπαϊκή γεωργία.

Υπό την έννοια αυτή, αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στο πλαίσιο των διμερών αλλά κυρίως των διεθνών μας διαπραγματεύσεων, η αναγνώριση της σημασίας των μη εμπορικών πτυχών, που καλύπτουν τον πολυλειτουργικό χαρακτήρα της γεωργίας. Η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου συμβάλλει μεν στην οικονομική μεγέθυνση όχι όμως και αναγκαία σε περιβαλλοντικά όφελι. Κατά τη νεοφιλελεύθερη άποψη, η μείωση της στήριξης και το άνοιγμα των αγορών των γεωργικών προϊόντων περιορίζουν τα κίνητρα, ιδίως στις ανεπτυγμένες χώρες, για αύξηση του όγκου και εντατικοποίηση των μεθόδων παραγωγής. Εν τούτοις, η άποψη αυτή δεν συνεκτιμά ότι η αύξηση του ανταγωνισμού απειλεί να οδηγήσει εκτός παραγωγικής διαδικασίας οριστικούς παραγωγούς σε μειονεκτικές περιοχές, η

εγκατάλειψη των οποίων θα επιβαρύνει το περιβάλλον. Αγνοεί, επίσης, ότι στις οικονομικά αποτελεσματικές περιοχές θα συνεχισθεί η εντατικοποίηση της παραγωγής και η υπερεκμετάλλευση φυσικών πόρων.

Επομένως βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη στη γεωργία εξασφαλίζεται μόνον εφόσον εφαρμόζονται ισόρροπα, στις χώρες εξαγωγής και στις χώρες προορισμού, πολιτικές που ενσωματώνουν περιβαλλοντικές αλλά και άλλες μη εμπορικές πτυχές, που με τη σειρά τους επηρεάζουν το κόστος παραγωγής και τις τιμές των τελικών προϊόντων.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν διευκρινισθεί ότι γεωργία που σέβεται το περιβάλλον δεν σημαίνει επιστροφή σε αρχέγονες μεθόδους παραγωγής. Η βιολογική γεωργία, που πρέπει να προωθηθεί ως βιώσιμος τρόπος παραγωγής, συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος χρησιμοποιώντας προχωρημένες πλέον όμως φυσικές τεχνικές (π.χ. φυτοϋγειονομικές). Απαιτείται προς την κατεύθυνση αυτή προώθηση της έρευνας για τη διαμόρφωση καινοτόμων και αποτελεσματικών τεχνικών παραγωγής, συμβατών με το περιβάλλον και την ποιότητα. Απαιτείται ακόμη διαρκής εκπαίδευση των γεωργών στις νέες μεθόδους, ενημέρωση των καταναλωτών και επαρκή μέτρα προώθησης για την εξασφάλιση προοπτικών στο σημαντικό αυτό τομέα.

Τέλος, στο πλαίσιο των γεωργικών πολιτικών αποκτούν ιδιαίτερη σημασία τα θέματα των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) και οι αμφιλεγόμενες απόψεις για τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Οι υποστηρικτές τους διατείνονται ότι η βιοτεχνολογία μπορεί να μειώσει την κατανάλωση γεωργικών φαρμάκων και να αυξήσει την απόδοση και τη διατροφική αξία της συγκομιδής.

Η άλλη άποψη υποστηρίζει ότι τα μέχρι τώρα πορίσματα της επιστήμης είναι πενιχρά και ότι τα γενετικά τροποποιημένα φυτά εγκυμονούν άγνω-

στους κινδύνους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον ενώ εξυπηρετούν μόνο τα συμφέροντα των βιοτεχνολογικών εταιρειών. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις προχωρούν τονίζοντας, πέραν της αισθητής έλλειψης γνώσης και κατανόησης των κινδύνων, ότι τα περισσότερα προβλήματα επισιτιστικής ασφάλειας δεν είναι τεχνικά αλλά συνδέονται με τη πρόσβαση στις αγορές, στους χρηματοδοτικούς και στους φυσικούς πόρους.

Ανεξάρτητα πάντως από τα εκκρεμή ζητήματα για τα οποία οι επιστήμονες και η κοινωνία θα πρέπει να δώσουν απαντήσεις, το Ευρωπαϊκό μοντέλο γεωργίας δεν θα πρέπει να τεθεί σε αμφισβήτηση. Η νομοθεσία για την ανιχνευσιμότητα, την επισήμανση και τη συνύπαρξη των ΓΤΟ με τις υπόλοιπες καλλιέργειες θα πρέπει να είναι σαφής και αυστηρή, χωρίς εξαιρέσεις, με τα ελάχιστα όρια ανοχής, που θα διασφαλίζει πως οι βιολογικές ή οι συμβατικές παραγωγές δεν κινδυνεύουν από επιμόλυνση.

Παναχαϊκό:

Ανάδειξη ενός επιβλητικού βουνού

του Κων/νου Γ. Κωνσταντακόπουλου

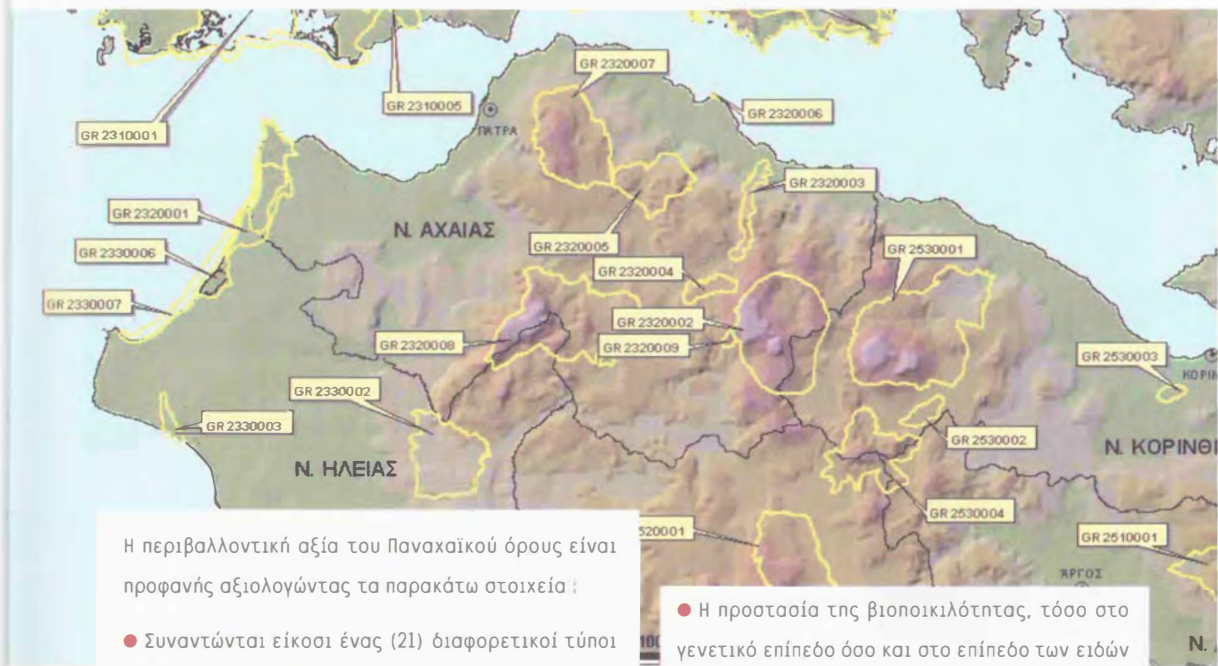
Βιολόγου - Msc. Περιβαλλοντολόγου, σιπλεχους ΑΔΕΠ

Πάτρα, η πόλη μας. Ζούμε σε μια πόλη με πολλά προβλήματα και με πολλές προσδοκίες για το μέλλον της, μιλάμε για τη στρατηγική της θέση, για την σημασία του λιμανιού, την Πολιτιστική Πρωτεύουσα που θα γίνει το 2006, πολύ λίγη συζήτηση όμως γίνεται για τον ορεινό όγκο που αναπτύσσεται πάνω σ' αυτή. Κι όμως δεν υπάρχει κανένας κάτοικος της πόλης που να μην έχει νιώσει την επιβλητική παρουσία του Παναχαϊκού όρους «του βουνού της Πάτρας».

Τα τελευταία χρόνια είναι σε εξέλιξη μια πρωτοβουλία του Δήμου Πατρέων για τη «Προστασία και ανάδειξη του όρους Παναχαϊκού». Σε αυτό το διάστημα διοργανώνονται δύο σχετικές ημερίδες (1998 - 1999), εκπονούνται δύο προμελέτες προστασίας και ανάδειξης, ανοίγει ένας γόνιμος διάλογος μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και κοινωνικών εταίρων και εκπονείται η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (Ε.Π.Μ.) για τη περιοχή Natura 2000 του Παναχαϊκού. Η μελέτη είναι ένα εμπειριστωμένο Master Plan με ιδιαίτερη έμφαση στην περιβαλλοντική διαχείριση του Παναχαϊκού που στοχεύει στη βιώσιμη ανάπτυξη του. Παράλληλα, η περιοχή εντάσσεται σε ευρωπαϊκά προγράμματα που χρηματοδοτούν δράσεις προστασίας και ανάδειξης του βουνού, μέσω της Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρησης Πάτρας (ΑΔΕΠ), ενώ μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως ο «Σύλλογος για την Προστασία και Ανάδειξη του όρους Παναχαϊκού» δραστηριοποιούνται στην κατεύθυνση της προστασίας και των οικοσυστημάτων του και στην ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Ο Δήμος Πατρέων με τη ΑΔΕΠ, είναι απόλυτα φυσιολογικό να ενδιαφέρεται για την εξέλιξη της περιοχής (αφορά έκταση 200.000 στρεμμάτων περίπου), αφού αποτελεί σημαντικό απόθεμα άγριας ζωής και ζωτικό χώρο για το μέλλον της πόλης.

Η παρουσία στην περιοχή σημαντικών στοιχείων του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ιστορικά μνημεία, μοναστήρια, αξιόλογη τοπική αρχιτεκτονική κ.λπ.), με αντίστοιχα του φυσικού περιβάλλοντος (σημαντικά είδη κλωρίδας και πανίδας και σημαντικοί τύποι οικοτόπων) θέτει ουσιαστικά και τους βασικούς άξονες διαχείρισης της περιοχής.

Η περιβαλλοντική αξία του Παναχαϊκού όρους είναι προφανής αξιολογώντας τα παρακάτω στοιχεία:

- Συναντώνται είκοσι ένας (21) διαφορετικοί τύποι οικοτόπων. Ένας από αυτούς (τα ξυρισμένα λιβάδια) είναι οικότοπος προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
 - 45 είδη ερπετών, πτηνών και θηλαστικών τα οποία συναντώνται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
 - Περιλαμβάνει τουλάχιστον 570 είδη κλωρίδας. Από αυτά συναντούμε 63 ελληνικά ενδημικά και 33 βαλκανικά ενδημικά φυτικά είδη.
 - Μοναδικές εναλλαγές τοπίων και ένα πανόραμα που καλύπτει τον Πατραϊκό και τον Κορινθιακό Κόλπο.
- Έχει πλέον διαμορφωθεί η συνείδηση σε όλους τους εμπλεκόμενους ότι οι όποιες παρεμβάσεις θα πρέπει να αποτελούν μέρος του εγκεκριμένου Master Plan που έχει εκπονηθεί και να διέπονται από τις αρχές της βιωσιμότητας για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών.
- Η διατήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών και συστημάτων συντήρησης της άγριας ζωής.
 - Η προστασία των λεκανών απορροής και η διαχείριση των υδάτων.
 - Η προστασία της βιοποικιλότητας, τόσο στο γενετικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των ειδών και των πληθυσμών τους.
 - Ο έλεγχος της διάβρωσης, των αποθέσεων και των απωλειών του εδάφους.
 - Η προστασία των βιοτόπων, των αντιπροσωπευτικών, σπάνιων και ευρισκόμενων σε κίνδυνο ειδών.
 - Η παροχή ευκαιριών για την ανάπτυξη τουρισμού, αγροτουρισμού και αναψυχής.
 - Η προστασία και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Για την επίτευξη των παραπάνω απαιτούνται να γίνουν ενέργειες, όπως οι παρακάτω:
- Η δημιουργία ενός σχήματος διοίκησης - διαχείρισης ευέλικτου, αποτελεσματικού, που να διαθέτει ισχυρή πολιτική βούληση.
 - Να υπάρξει μια δομή υποστήριξης για την εξεύρεση των απαραίτητων για την υλοποίηση των δράσεων οικονομικών πόρων.
 - Να προωθηθεί η δημιουργία ενός δικτύου υπο-

στήριξης της επιχειρηματικότητας στην περιοχή.

- Να εγκατασταθεί ένα Σύστημα Επιστημονικής Παρακολούθησης της περιοχής και να εξασφαλιστούν συμμετοχικές διαδικασίες στη διαχείριση της περιοχής.

Μερικές από τις προτάσεις για την υλοποίηση των παραπάνω είναι:

- Να ξεπεραστούν οι χρονοβόρες διαδικασίες και το μη ευέλικτο σχήμα του Φορέα Διαχείρισης, αξιοποιώντας όπως προβλέπει και ο Ν 2742/99 τη δυνατότητα υπογραφής μεταξύ ΥΠΕΧΩΔΕ «Σύμβασης Διαχείρισης», μέσω του οποίου να ανατεθεί στο Δήμο Πατρέων η διαχείριση της έκτασης που του ανήκει.

- Με πρωτοβουλία του Επιμελητηρίου Αχαΐας να γίνει καμπάνια προσέλκυσης επιχειρηματιών δραστηριοτήτων, συμβατών με το χαρακτήρα διαχείρισης της περιοχής.

- Να γίνει άμεση άρση του αναδασωτέου στην έκταση Καλόγερος - Μακρυνά Ράχη (4.200 στρ.) ώστε να είναι εφικτή η σύναψη «Προγραμματικής Σύμβασης παραχώρησης χρήσης» μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας και Δήμου Πατρέων, για την ανάπτυξη δράσεων ήπιας αναψυχής, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και οικόσθλιτισμού.

Η όρομολόγηση των διαδικασιών και η υλοποίηση όλων των παραπάνω θα διασφαλίσει την αποτελεσματική, ευέλικτη διοίκηση της περιοχής, θα εφαρμοστεί στην πράξη βιώσιμη διαχείριση, που θα βασίζεται σε επιστημονικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά ερείσματα και τέλος μπορεί να προστατέψει την περιοχή και να την ανατάξει οικονομικά, κοινωνικά και πληθυσμιακά, προσφέροντας ταυτόχρονα στους πατριούς τη δυνατότητα άθλησης, αναψυχής και εκπαίδευσης.

Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κανακάρη 46-52, 262 21 ΠΑΤΡΑ

Τηλ: /fax : (2610) 270 654 / 622 553

e-mail: envir-edu@didie.ach.sch.gr

Όταν το όραμα γίνεται πράξη

Ιων Διονύση Μεσοάρη
και Ιωάννης Παπαϊωάννου

Υπεύθυνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

Η **Περιβαλλοντική Εκπαίδευση** είναι μια διαδικασία αναγνώρισης αξιών και διασαφήνισης εννοιών έτσι ώστε να αναπτυχθούν οι αναγκαίες δεξιότητες και στάσεις για την κατανόηση και εκτίμηση των σχέσεων ανάμεσα στον άνθρωπο, τον πολιτισμό του και το βιοφυσικό του περιβάλλον. Η Π.Ε. συνεπάγεται άσκηση στη λήψη αποφάσεων και στη διαμόρφωση από το ίδιο το άτομο ενός κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα ζητήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος (UNESCO 1970).

Το **Τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας** άρχισε τη λειτουργία του το 1991. Χρησιμοποιώντας ετήσιους σχεδιασμούς με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους οδήγηθήκαμε σε:

- Ένα οργανωμένο Τμήμα Υποστήριξης όλων των προγραμμάτων με εκπαιδευτικό υλικό, μεθόδους, νέες τεχνολογίες και δικτυώσεις.
- Έκρηξη συμμετοχής μαθητών και εκπαιδευτικών σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τα τελευταία χρόνια συμμετέχει το **15%** των μαθητών και εκπαιδευτικών του Νομού Αχαΐας σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Σκοπός του Τμήματος είναι η καλλιέργεια γνώσεων, η κατανόηση των πραγματικών προβλημάτων, η ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών σε μαθητές και εκπαιδευτικούς που οδήγούν στη Βιώσιμη Ανάπτυξη και στην καλύτερη ποιότητα ζωής, ώστε να γίνουν ικανοί να **δράσουν** ατομικά και ομαδικά σε τοπικό επίπεδο και να συνδέουν τα τοπικά προβλήματα με την παγκόσμια κοινότητα και το παγκόσμιο περιβάλλον.

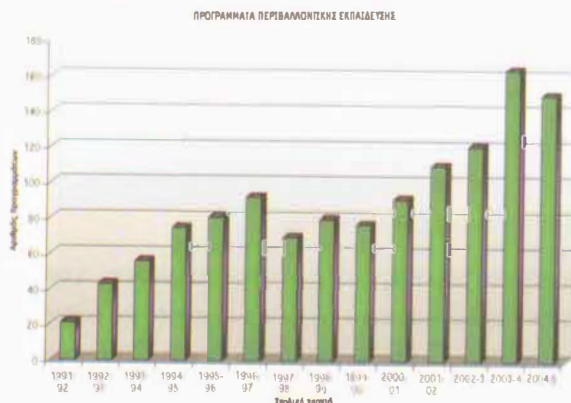
Το Τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αχαΐας υποστηρίζει προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία του Νομού Αχαΐας μέσα από προγράμματα 5μηνης ή 6μηνης διάρκειας με συγκεκριμένο θέμα (πρόβλημα) και σχεδιασμό, μεθοδολογία, αξιολόγηση. Τα προγράμματα αυτά αποτελούν τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Ν.1892/1990) και υλοποιούνται προαιρετικά από μθητές και εκπαιδευτικούς.

Οι βασικές αρχές για την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων είναι:

- Ο προσανατολισμός στη μελέτη πρόληψης ή επίλυσης περιβαλλοντικών θεμάτων ή προβλημάτων.
- Η διεπιστημονική προσέγγιση με ολιστική αντίληψη.
- Οι συνεργασίες και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, στη ζωή και στην επικαιρότητα.
- Η χρήση ενεργητικών - βιωματικών παιδαγωγικών μεθόδων και ομαδικού - συμμετοχικού μοντέλου εργασίας.
- Ο καθηγητής ως εμπυκωτής και συντονιστής και η έκφραση όλων των δεξιοτήτων των μαθητών.

• Η ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών και δράσεων από την ομάδα σε τοπικό επίπεδο, με στόχο μακροχρόνια αποτελέσματα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Παράλληλα το Τμήμα συντονίζει Δίκτυα σχολείων (Τοπικά, Εθνικά, Ευρωπαϊκά), επιμορφώνει εκπαιδευτικούς και συνεργάζεται με τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και με φορείς για:

- την υλοποίηση κοινών προγραμμάτων
- τη λειτουργία δικτύων
- την πραγματοποίηση συνεδρίων- σεμιναρίων, εκδηλώσεων -δράσεων
- τη δημιουργία εκδόσεων
- τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Νομού Αχαΐας

Επίσης συμμετέχει σε επιστημονικά συνέδρια, ημερίδες, ομάδες εργασίας, σεμινάρια, επιστημονικά προγράμματα, δημοσιοποιεί πλήθος δραστηριοτήτων - δράσεων του Τμήματος Π.Ε., των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των Σχολείων. Δημιουργεί και οργανώνει εκπαιδευτικό υλικό σε γραπτή και ηλεκτρονική μορφή, λειτουργεί οργανωμένη Δανειστική Βιβλιοθήκη με εκπαιδευτικά πακέτα και υλικό, και χρηματοδοτεί συμβολικά τα προγράμματα Π.Ε.

Τα τελευταία χρόνια η Π.Ε. βρίσκεται στο προσκήνιο, υποστηρίζεται με ενθουσιασμό και θεωρείται ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης.

Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται στα σχολεία:

- **Επιδιώκουν** να δημιουργήσουν νέες σχέσεις μεταξύ των τοπικών αρχών, δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, κάθε είδους κοινού, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, ώστε ο κάθε φορέας να αναλάβει τις ευθύνες που του αναλογούν στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.
- **Στοχεύουν** μέσα από διάλογο και σύγκλιση των ενεργειών και στο συντονισμό των δράσεων για το περιβάλλον, μεταξύ των σχολείων και όλων των φορέων της τοπικής κοινωνίας.
- **Επιδιώκουν** την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, την αποκατάσταση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την εξασφάλιση της οικονομικής δραστηριότητας αλλά και της ποιότητας της ζωής με συνδυασμό της Ανάπτυξης με το Περιβάλλον, με τη δημιουργία ενός αναπτυξιακού μοντέλου που θα επαναπροσδιορίζει τις σχέσεις οικολογίας - οικονομίας.

Το Τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας σε συνεργασία με τα ΚΠΕ του Νομού (ΚΠΕ Κλειτορίας και ΚΠΕ Ακράτας), την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς μπορούν να προωθήσουν ένα ολοκληρωμένο μοντέλο σχεδιασμού - δράσης που αποβλέπει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού, έτσι ώστε να επιτευχθούν κοινές δράσεις για το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο, στην κατεύθυνση της αειφορικής ανάπτυξης.

Η Στροφυλιά με τα μάτια των παιδιών

Η παγκόσμια ημέρα Υγροτόπων στάθηκε η αφορμή για τη διοργάνωση του μαθητικού διαγωνισμού φωτογραφίας με θέμα «Εικόνες γεμάτες νερό από τη Στροφυλιά και το Κοτύχι». Στις 2/2/1971 υπογράφηκε στο Ραμσάρ του Ιράν η Σύμβαση για τους Υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας, ενώ από το 1997 έχει οριστεί σαν ημέρα εορτασμού τους.

Οι υγρότοποι αποτελούν ιδιόζουσας σημασίας περιοχές που φιλοξενούν εξαιρετική ποικιλία πανίδας και κλωρίδας. Η σημασία της προστασίας τους συνιστά σαφέστατα περιβαλλοντικό ζήτημα, ωστόσο δεν εξαντλείται σε αυτό. Η διατήρηση αυτών των πυρήνων ζωής είναι και θέμα πολιτισμού

αφού αποτελεί μια πολιτιστική κληρονομιά που πρέπει να συνεχίσει να κληροδοτείται. Το κεφάλαιο «Υγρότοποι» είναι σφαλώς τεράστιο και δεν μπορούμε να το εξαντλήσουμε —ούτε καν να το προσεγγίσουμε— μέσα σε αυτές τις λίγες γραμμές.

Το Κέντρο Πληροφόρησης Δάσους Στροφυλιάς-Κοτυχίου και τα τμήματα Α΄/θμιας και Β΄/θμιας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αχαΐας - Ηλείας βρήκαν τον τρόπο να το θίξουν αλλά και να φωτίσουν ποικίλες πτυχές του, διοργανώνοντας τον εν λόγω διαγωνισμό φωτογραφίας. 144 φωτογραφίες από τους υγρότοπους Στροφυλιάς - Κοτυχίου συγκεντρώθηκαν και παρουσιάστηκαν στις

2/2 στο Οικοτουριστικό Κέντρο, στη λιμνοθάλασσα Πρόκοπος, όπου βραβεύτηκαν με δυσκολία -όπως σημειώνουν οι υπεύθυνοι- οι έξι καλύτερες, αφού η ιδιαίτερη ματιά των παιδιών έδωσε εντυπωσιακό υλικό: εικόνες που κοιτάζουμε αλλά δεν βλέπουμε, φυσική ομορφιά αλλά και ανθρώπινη αδιαφορία, όλες εκφάνσεις του ίδιου τοπίου και της ίδιας πραγματικότητας.

Στο διαγωνισμό πήραν μέρος τα Δημοτικά Σχολεία Αλφειούσας, Καμινίων, Κ.Αχαΐας, Λακκόπετρας, Λάπηνα, Λιμνοχωρίου, Μανωλάδας και Μετοχίου με πολλή μεγάλη συμμετοχή, ενώ από τη Β΄/θμια Εκπαίδευση το 5ο και το Πειραματικό Γυμνάσιο Πατρών, το 5ο Λύκειο Πύργου, το 2ο Λύκειο Πατρών, τα Ενιαία Λύκεια Βαρθολομιού, Λεχαινών και Λουσικών, καθώς και το 6ο Τ.Ε.Ε. Πάτρας. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν άνθρωποι που ασχολούνται με την εκπαίδευση και το περιβάλλον, αλλά και ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας καθώς και ο δήμαρχος Λαρισσού.

Οι φωτογραφίες των παιδιών εκτέθηκαν όλο το Φεβρουάριο και το Μάρτιο στο Οικοτουριστικό Κέντρο και στους οικείους Δήμους, ενώ θα επιστρέψουν στο Οικοτουριστικό Κέντρο όπου θα παραμείνουν για μερικές ακόμα μέρες.

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αξίζει να χαιρετιστεί με θέρμη αφού δίνει τη δυνατότητα, όχι μόνο στους νεαρούς φωτογράφους αλλά και σε όλους όσους γίνουν συμμετοχοί μέσω της θέασης, να γνωρίσουν τους κοντινούς μας υγρότοπους και να αυξήσουν το βαθμό ενδιαφέροντός τους για ένα τόσο ευαίσθητο κομμάτι της φύσης.

«πιόνια»

Όλοι έχουμε γίνει

Του Βασίλη Κεληπάρη, Πρόεδρου Οικολογικού Συλλόγου Προσιταίας του Κορινθιακού Κόλπου

Το μεγαλύτερο ίσως πλεονέκτημα της τουριστικής βιομηχανίας της Ελλάδας είναι αναμφισβήτητα οι καθαρές θάλασσες που προσελκύουν εκατομμύρια τουρίστες. Η ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε όλο τον κόσμο αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας.

Τούτο συμβαίνει για δύο κυρίως λόγους: Ο πρώτος είναι ότι οι Νεοέλληνες είμαστε —είτε μας αρέσει είτε όχι— απολίτιστοι και επιδεικνύουμε αδιαφορία για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα οι νόμοι της Πολιτείας είτε δεν εφαρμόζονται είτε η Κοινοτική νομοθεσία δεν προσαρμόζεται στην Εθνική νομοθεσία, με αποτέλεσμα τη συνεχή υποβάθμιση του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Τις βασικές πηγές ρύπανσης αποτελούν:

-Οι χιλιάδες παράνομες χωματερές οι οποίες με τα βρόχινα νερά τροφοδοτούν με τα «προϊόντα» τους, μέσω ποταμών τις θάλασσες και τις ακτές.

-Τα ραδιενεργά και βιομηχανικά απόβλητα, οι διοξίνες από τις παράνομες χωματερές και τους ΧΥΤΑ που δεν λειτουργούν σωστά, και συχνά καταλήγουν στη θάλασσα.

-Τα εκατομμύρια τόνοι λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων που χρησιμοποιούν ανεξέλεγκτα οι αγρότες και καταλήγουν στις θάλασσες.

-Οι βιομηχανίες των οποίων τα απόβλητα περιέχουν βρέα μέταλλα και καταστρέφουν τα οικοσυστήματα του βυθού. Η ALCAN για παράδειγμα με τους 680.000 τόνους ετησίως κόκκινης λάσπης που

διοχετεύει από τη δεκαετία του 1960 στο βυθό του Κορινθιακού, τείνει να τον μετατρέψει σε μία νεκρή κόκκινη θάλασσα.

-Τα αστικά λύματα των πόλεων και των παραθαλάσσιων οικισμών, αφού ακόμη και μετά από τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης υπάρχουν πόλεις που δεν έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν Βιολογικούς Σταθμούς, αλλά και όπου λειτουργούν, να λειτουργούν σε δευτεροβάθμια επεξεργασία.

-Τα διερχόμενα πλοία που απορρίπτουν για ευκολία τα απόβλητά τους στη θάλασσα.

-Τα λιμάνια, τα καρνάγια και οι μαρίνες, όπου επiskeυάζονται τα πλεύμενα που χρησιμοποιούν τοξικά υλικά, τα οποία καταλήγουν στο βυθό με ανυπολόγιστες καταστροφές.

Όλα αυτά συμβαίνουν γιατί δεν υπάρχουν ελεγκτικοί μηχανισμοί σε λειτουργία. Η διάβρωση της Δημόσιας Διοίκησης έχει φτάσει σε σημείο που φαντάζει ακατόρθωτο να αποκατασταθεί το κράτος δικαίου. Όλοι έχουμε μετατραπεί σε «πιόνια» του κατεστημένου και το μόνο που μας ενδιαφέρει είναι να «τ' αρπάξουμε»

Τα βλέπουμε, τα ζούμε, τα βιώνουμε! Και όσοι ελάχιστοι αγωνίζονται για την προστασία του περιβάλλοντος φαντάζουν γραφικοί Δον Κιχώτες. Αν δεν αλλάξουμε φιλοσοφία ζωής και συνεχίσουμε να πορευόμαστε με βάση τον υπερκαταναλωτισμό, πολύ σύντομα θα διαπιστώσουμε το αδιέξοδο, αλλά τότε είναι πιθανό να μην υπάρχει ελπίδα επαναφοράς και ανάκαμψης.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΩΤΣΙΟΥ

Συνέντευξη στην Έλενα Αλεξανδράκη

ΠΡΟΣΠΑΘΩΝΤΑΣ ΝΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΟΥΜΕ ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΘΕΛΑΜΕ ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΟΥ ΝΑ ΕΧΕΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΓΝΩΣΗ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ. Η Κ. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΩΤΣΙΟΥ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΑΓΓΛΙΚΩΝ, ΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΙΝΑΙ 10 ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ -ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΡΙΟΥ. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΡΙΟΥ ΟΠΟΥ Η Κ.ΚΩΤΣΙΟΥ ΜΑΣ ΜΙΛΗΣΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΣΗΜΕΙΩΝΟΝΤΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΟΤΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΒΙΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΠΟΚΤΩΝΤΑΣ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΑΥΤΑ.

Ποιες είναι οι κύριες δραστηριότητες της ομάδας;

Κάνουμε επισκέψεις σε Περιβαλλοντικά Κέντρα, σε Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης αλλά και αλλού ανάλογα με τις ανάγκες του προγράμματος που εκπονούμε, συλλέγουμε υλικό μέσω internet και βρίσκουμε βιβλιογραφία. Επίσης, κάνουμε έρευνα πεδίου και επιτόπια παρατήρηση, συνεντεύξεις με κατοίκους αλλά και πιο ειδικούς ανάλογα με το πρόγραμμα, και φυσικά εκδρομές με περιβαλλοντικό περιεχόμενο.

Έχουν αλλάξει ή εμπλουτιστεί οι δραστηριότητες μέσα σε αυτά τα χρόνια;

Ναι, γιατί και εμείς λαμβάνουμε μεγαλύτερη επιμόρφωση και έχουμε διευρύνει τις γνώσεις μας.

Ποιοι είναι οι στόχοι της συγκεκριμένης ομάδας αλλά και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης γενικότερα;

Να δοθεί στα παιδιά η δυνατότητα να ασχοληθούν με εναλλακτικούς τρόπους εργασίας και ομαδική δουλειά, να αναπτυχθούν οι κλίσεις και οι δεξιότητές τους και να διευρυνθούν οι γνώσεις τους. Επίσης, να καλλιεργήσουν στάσεις και συμπεριφορές που έχουν μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στόχο την ευαισθησία απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά και ευρύτερα να περαστεί το πνεύμα της σειφόρου ανάπτυξης, δηλαδή να συνειδητοποιήσουν το πνεύμα της σειφορίας, ούτως ώστε οι μελλοντικές γενιές να απασχολούνται τα αγαθά του πλανήτη.

Μπορεί δηλαδή να δημιουργήσει πολίτες με υπεύθυνη στάση απέναντι στο περιβάλλον;

Ναι, αλλά τα αποτελέσματα δεν είναι άμεσα· τα άμεσα είναι περιορισμένα. Ο στόχος είναι μακροπρόθεσμος.

Κάνετε καταγραφή των αποτελεσμάτων ή σχετικές εργασίες, και αν ναι, τα παρουσιάζετε κάπου;

Βγάζουμε κάποιο έντυπο, φτιάχνουμε αφίσες και κάνουμε «Παιχνίδι ρόλων». Αυτά τα παρουσιάζουμε στο σχολείο αλλά έχουμε συμμετάσχει και σε κάποια φεστιβάλ. Πέρυσι που είχαμε κάνει παρουσίαση στο 5ο Μαθητικό Συνέδριο, είχαμε χρηματοδοτηθεί από το Παν/μιο Αιγαίου στα πλαίσια του «Σχολικού Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης».

Τι συμμετοχή υπάρχει από τα παιδιά και πώς έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου;

Η συμμετοχή είναι σημαντική. Κάθε χρόνο, μαζί με την κ. Αργυροπούλου, έχουμε μία ομάδα 25 παιδιών. Υπάρχουν περισσότερα παιδιά που ενδιαφέρονται αλλά σκολούνται μόνο δύο καθηγητές. Η επιθυμία για συμμετοχή αυξάνεται αλλά δημιουργούνται προβλήματα λόγω της έντονης εξωσχολικής δραστηριότητας των παιδιών. Σκεφτείτε ότι ουνοντιόμαστε μία φορά την εβδομάδα εκτός σχολικού χρόνου.

Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι αυξάνεται η επιθυμία για συμμετοχή;

Ένας από τους λόγους είναι οι εκδρομές που κάνουμε (γέλια), αλλά αμέσως μπαίνουν στη δυναμική της ομάδας και συμμετέχουν ενεργά.

Αντιμετωπίζουν την Ομάδα σαν μια ευχάριστη απασχόληση ή υπάρχει κάτι περισσότερο από αυτό;

Τους αρέσει όλη αυτή η διαδικασία της έρευνας και το γεγονός ότι διευρύνουν τις γνώσεις τους και αναπτύσσουν πνεύμα συνεργασίας.

Η στάση των γονέων και των υπολοίπων συναδέλφων ποια είναι;

Οι γονείς είναι θετικοί, και όταν χρειάζεται μας προσφέρουν τη βοήθειά τους. Οι συνάδελφοι είναι και αυτοί θετικοί, απαιτείται όμως πολύς προσωπικός χρόνος και αυτό δυσκολεύει τη συμμετοχή τους.

Οι δραστηριότητές σας ακολουθούν τις οδηγίες του Υπουργείου ή κάνετε και πράγματα με δική σας πρωτοβουλία;

Το θέμα του προγράμματος το επιλέγουμε μόνοι μας, έχει όμως σχέση με το Πρόγραμμα από το Υπουργείο, ενώ παράλληλα διέπεται από τις αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπως το «Παιχνίδι ρόλων», τα ερωτηματολόγια κ.τ.λ.

Συnergάζεστε με άλλους φορείς;

Συnergαζόμαστε με περιβαλλοντικά κέντρα - έχουμε συνεργαστεί με της Ακράτας, της Κλειτορίας και της Αργυρούπολης. Συμμετέχουμε στο πρόγραμμα της W.W.F.

«Νέοι δημοσιογράφοι για το περιβάλλον» και συnergαζόμαστε με το τοπικό δίκτυο «Ιόνιο η θάλασσα που μας ενώνει». Γενικώς, τα σχολεία μπαίνουν σε κάποια δίκτυα ανάλογα με το θέμα που επεξεργάζονται. Π.χ. πέρυσι κάναμε παρουσίαση στο 5ο Μαθητικό Περιβαλλοντικό Συνέδριο με θέμα «Καθαρές μορφές ενέργειας. Ο δρόμος για ένα καθαρό περιβάλλον».

Η παρουσία του Δήμου ποια είναι;

Είναι θετικός ως προς τα προγράμματα. Η υποστήριξη του είναι περισσότερο πθηκή, ωστόσο όταν ζητάμε κάποια συnergασία, η ανταπόκριση είναι θετική.

Ποια σύγκριση μπορεί να γίνει ανάμεσα στις δραστηριότητες της Αχαΐας με αυτές άλλων περιοχών, στην Ελλάδα και το εξωτερικό;

Η Αχαΐα έρχεται πρώτη στην εκπόνηση προγραμμάτων. Οι υπεύθυνοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι πολύ δραστήριοι. Τα προγράμματα που εντάσσονται σε δίκτυα είναι πάνω - κάτω τα ίδια, μπορεί ωστόσο να διαφοροποιούνται κάπως λόγω των διαφορετικών αναγκών της κάθε περιοχής. Εμείς κάναμε μια επίσκεψη στη Γαλλία στα πλαίσια ενός προγράμματος για τους Ολυμπιακούς, αλλά δεν είδαμε να υπάρχει αντίστοιχη ομάδα.

Πόσο σημαντική είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση;

Είναι πολύ σημαντική γιατί εκπαιδεύει με ένα διαφορετικό τρόπο τα παιδιά, δηλαδή με ένα τρόπο βιωματικό, και επιπλέον εκτός από τις γνώσεις που τους προσφέρει, τα ευαισθητοποιεί σε περιβαλλοντικά θέματα τόσο

του φυσικού όσο και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Τους δίνει τη δυνατότητα να ωριμάσουν σαν άτομα και να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα

που έχουν σχέση με το περιβάλλον. Επίσης, τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν σχέσεις επικοινωνίας μεταξύ τους και με τους καθηγητές, με το σχολικό περιβάλλον και τον κοινωνικό περίγυρο.

Πιστεύετε ότι κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα αυτή τη στιγμή;

Ναι, αλλά νομίζω ότι κινείται περισσότερο στα Δημοτικά και τα Γυμνάσια γιατί ο χώρος των Λυκείων είναι δύσκολος λόγω των εξετάσεων.

Ετοιμάζει αυτή την περίοδο κάτι η ομάδα σας;

Φέτος υλοποιούμε ένα πρόγραμμα με θέμα «Προβληματισμός και προτάσεις για την αναβάθμιση και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στο Ρίο». Τα παιδιά έχουν κάνει επιτόπια παρατήρηση και έχουν καταγράψει προβλήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον που ζουν και κινούνται, έχουν σχεδιάσει ερωτηματολόγια για να απευθύνουν στους κατοίκους, έχουν φωτογραφικό υλικό και video, και ετοιμάζουν ένα παιχνίδι ρόλων. Το φετινό πρόγραμμα θα παρουσιαστεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς στο σχολείο. Κάποιες φορές γίνονται και παρουσιάσεις ανοιχτές στο κοινό.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του 5ου Γυμνασίου Πατρών πραγματοποίησε ένα πρόγραμμα με τίτλο «Η δυσκολία τού να είσαι πεζός στην Πάτρα», κάνοντας επιτόπια έρευνα στους δρόμους της πόλης. Η εργασία είχε την οικονομική υποστήριξη του ευρωπαϊκού προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ 2 και παρουσιάστηκε μαζί με άλλες στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης στις 18 Φεβρουαρίου. Η έρευνα είναι τριμελής και αφορά στην κα-

Ν' απελευθερωθούν τα πεζοδρόμιά μας!

τάσταση των πεζοδρομίων, στα εμπόδια που συναντάμε σε αυτά και στα προβλήματα που υπάρχουν στις πλατείες.

Η κατάσταση των πεζοδρομίων είναι μάλλον απογοητευτική. Τα περισσότερα πεζοδρόμια είναι είτε κατεστραμμένα είτε ανύπαρκτα, ενώ κρύβουν και πολλές «παγίδες» για τους πεζούς: λακκούβες, προεξέχοντα μεταλλικά αντικείμενα κ.ά. Παράλληλα, όπου εκτελούνται έργα, δεν είναι επαρκή τα προστατευτικά μέτρα, και ασφαλώς -ζήτημα εξαιρετικά σημα-

ντικό— δεν υπάρχει πρόνοια για την κίνηση αναπηρικών αμαξιδίων.

Η έρευνα κατέγραψε και πάσης φύσεως κινητά και ακίνητα στοιχεία που δυσκολεύουν τη ζωή των πεζών. Περίπτερα-super market, τραπεζοκαθίσματα και εμπορεύματα σε όλο το πλάτος των πεζοδρομίων, αυτοκίνητα και δίκυκλα -παράνομα- παρκαρισμένα, οικοδομικά υλικά ξεχασμένα, ογκώδη σκουπίδια που αδυνατούν να συλλεχθούν. Πολλά από αυτά τα προβλήματα τα συναντάμε και στις πλατείες: τα προαναφερθέντα περίπτερα, το παράνομο παρκάρισμα αλλά και παγκάκια σπασμένα που δεν έχουν καμία χρηστική σημασία και αισθητική χρησιμότητα.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του 5ου Γυμνασίου κάνει έκκληση σε κάθε αρμόδιο και κυρίως στο Δήμο Πατρέων να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Εμείς να συμπληρώσουμε ότι οι περισσότεροι από εμάς είμαστε συγγενείς για πολλά από τα υπάρχοντα προβλήματα και ίσως θα πρέπει να ανταποκριθούμε κι εμείς στην έκκληση γινόμενοι λίγο πιο υπεύθυνοι και λίγο πιο ευαίσθητοι απέναντι στο αστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούμε και κινούμαστε.

Στο Α.Π.Θ. έχει συσταθεί από καθηγητές των Πολυτεχνικών Σχολών ένα Συμβούλιο Περιβάλλοντος με στόχο να ενδυναμώσει το ρόλο του Α.Π.Θ. σε περιβαλλοντικά θέματα, να ιαχυροποιήσει την περιβαλλοντική εκπαίδευση, να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές και να συμβάλει στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι άξονες δράσης του είναι μεταξύ άλλων η δημιουργία Γραφείου Περιβάλλοντος για την υλοποίηση των αποφάσεων του Συμβουλίου, η καθιέρωση «Κύκλου διαλέξεων» με τη συμμετοχή επιστημόνων και η δημιουργία οδηγού σπουδών περιβάλλοντος στο Α.Π.Θ., ενώ τα πεδία εφαρμογής αφορούν σε όλες τις πτυχές των περιβαλλοντικών ζητημάτων, όπως η ατμόσφαιρα, τα ύδατα, το έδαφος, το αγροτικό και αστικό περιβάλλον, οι τεχνολογικοί κίνδυνοι κ.ά.

Αυτή η πρωτοβουλία, και μάλιστα σε ένα τόσο μεγάλο πανεπιστήμιο, σηματοδοτεί την ανάγκη για άμεση εμπλοκή της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στα θέματα περιβάλλοντος και παράλληλα αποτελεί κεκτημένο που ανοίγει το δρόμο προς παρόμοιες κινήσεις.

“Περιβάλλον21”. Ο τίτλος και μόνο αυτού του διμηνιαίου περιοδικού που εκδίδεται από την Connective Communications L.T.D. παραπέμπει στην ανησυχία για το περιβάλλον του 21^{ου} αι. Πρόκειται για ένα περιοδικό που ξεκίνησε την πορεία του το Σεπτέμβριο του 2004 -έχει βγάλει τέσσερα μέχρι σήμερα τεύχη- και προσεγγίζει πάσης φύσεως θέματα που μπορεί να αφορούν στο περιβάλλον.

Στην ύλη του περιλαμβάνονται συνεντεύξεις από ανθρώπους που είτε δραστηριοποιούνται στο χώρο του περιβάλλοντος είτε η ιδιότητά τους εφάπτεται με τέτοιου είδους θέματα, παρουσίαση οικολογικών οργανώσεων, υγροβιότοπων, πάρκων προστασίας άγριων ζώων αλλά και ενημέρωση για τρέχοντα ζητήματα και καινούριες μεθόδους «στήριξης» του περιβάλλοντος.

Στόχος αυτής της δουλειάς -όπως εξάλλου διατείνονται και φιλοδοξούν οι άνθρωποι του περιοδικού- είναι η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση όλων. Ενημέρωση για τις εξελίξεις στο περιβάλλον αλλά και ενημέρωση για την προσωπική μας ασφάλεια και υγεία σε συνδυασμό με μικρά καθημερινά πράγματα που όλοι μπορούμε να κάνουμε για να δώσουμε ένα μικρό χέρι βοήθειας στον πλανήτη που εκπέμπει SOS.

Στις 4 Μαρτίου 2001 οικολογικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις των Βαλκανικών χωρών υπέγραψαν Πρωτόκολλο Συνεργασίας συμφωνώντας ότι για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα περιβαλλοντικά προβλήματα της χερσονήσου απαιτείται συνεργασία μεταξύ των χωρών. Γι' αυτό το σκοπό αποφάσισαν την ίδρυση δικτύου συνεργασίας των οικολογικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων των χωρών της Βαλκανικής με τίτλο "Balkan Ecological Network" (BEN) με έδρα τη Δράμα.

Οι κύριοι στόχοι του Δικτύου είναι η ανταλλαγή πληροφοριών και επιστημονικής γνώσης, η ενημέρωση των πολιτών για θέματα περιβαλλοντικά αλλά και η διαμόρφωση προτάσεων για την αντιμετώπισή τους.

Το BEN, στα πλαίσια αυτού του σκοπού και με την οικονομική υποστήριξη του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών, πραγματοποίησε ένα πρόγραμμα παιδικού σχεδίου με θέμα «Περιβάλλον, Ζωή, Ειρήνη στα Βαλκάνια». Περισσότεροι από 5.000 μαθητές από την Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, την Τουρκία, το FYROM, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία και την Ελλάδα, ζωγράφισαν, διατυπώνοντας την άποψή τους για περιβαλλοντικά θέματα αλλά και δείχνοντας τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά αντιλαμβάνονται το περιβάλλον - με την ευρεία έννοια του όρου. Πολλά από αυτά τα σχέδια παρουσιάστηκαν σε ένα λεύκωμα που εξέδωσε το 2004 η Οικολογική Κίνηση Δράμας, αλλά και σε ένα ημερολόγιο για το 2005.

Το αποτέλεσμα είναι πραγματικά συγκινητικό και ταυτόχρονα αφοπλιστικό, αφού μέσα από τα μάτια των παιδιών παρουσιάζεται η πραγματικότητα των Βαλκανίων με αθωότητα, φαντασία και ευαισθησία, προνόμια που τα συναντάς σε αφθονία μόνο στα παιδιά...

Διεθνές Συνέδριο για το περιβάλλον θα πραγματοποιηθεί στις 12-14 Ιουλίου στο ξενοδοχείο Αρμονία της Βουλιαγμένης. Το συνέδριο που φέρει τον τίτλο "Energy, Environment, Ecosystems and Sustainable Development", έχει σαν στόχο να φέρει σε επαφή επιστήμονες από όλο τον κόσμο οι οποίοι θα συζητήσουν και θα παρουσιάσουν νέες τεχνολογίες για την προστασία του περιβάλλοντος.

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου θα ακουστούν ομιλίες διακεκριμένων επιστημόνων, θα παρουσιαστούν επιστημονικές εργασίες από τους συμμετέχοντες και θα γίνουν ειδικές συνεδριάσεις με θέματα εξειδικευμένα. Το Συνέδριο αναμένεται να έχει μεγάλο ενδιαφέρον δεδομένου ότι, όντας διεθνές, θα εστιάσει σε ζητήματα παγκόσμιας εμβέλειας, τα οποία ωστόσο δεν παύουν ποτέ να είναι και τοπικά.

Όλη η ιστορία του ελληνικού αυτοκινήτου
στα χέρια σας!

φορτηγού
λεωφορείου
στρατιωτικού οχήματος
μοτοσυκλέτας
αεροσκάφους
τρένου

Ένας ποικιλής, πανόμοιος τόπος μεγάλου σχήματος, 336 σελίδων που περιλαμβάνει:

- Όλα τα ελληνικής κατασκευής μηχανοκίνητα οχήματα (αυτοκίνητα, φορτηγά, λεωφορεία, τρακτέρ, τρένα, τεθωρακισμένα, μοτοσυκλέτες κ.ά.) της ιστορίας μας.
- Όλα τα ελληνικής κατασκευής αεροσκάφη, όλων των τύπων.
- Αναλυτική παρουσίαση των κατασκευαστών οχημάτων και αεροσκαφών.
- Ιστορικό της ελληνικής μηχανουργίας με ιδιαίτερη έμφαση στον κλάδο κατασκευής κινητήρων.
- Αρχαιοελληνική τεχνολογία.
- Όλους τους Έλληνες πρωτοπόρους της αυτοκίνησης και της πτήσης, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Έλληνες σχεδιαστές και δημιουργούς.
- Σχετικές διαφημίσεις, προσπέκτους και άρθρα απ' όλη τη νεοελληνική ιστορία.
- 600 έγχρωμες φωτογραφίες ελληνικών οχημάτων και αεροσκαφών μέσα στη «ζωή» της χώρας μας.
- Πίνακες με στοιχεία παραγωγής και άλλα σπάνια δεδομένα.

Θα το βρείτε σε όλα τα καλά βιβλιοπωλεία, αλλά και κοντά σας, με ένα μόνο τηλεφώνημα στο

2610 993460

και θα φτάσει χωρίς έξοδα αποστολής μέσω courier με αντικαταβολή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΥΠΟΡΑΜΑ

Παναγιώτης Αθηνός & Κοιμήσιος Θεοτόκου, Καστελλόκαμπος - Ρίο, 26442 Πάτρα
Τηλ & fax: [2610] 993-460, E-mail: info@typorama.gr • Internet: www.typorama.gr

Κεντρική διάθεση στα βιβλιοπωλεία για όλη τη χώρα:
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ Α.Ε., τηλ. 210 3639336

ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (Τ.Ε.Δ.Κ.) ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

Κάθε γωνιά της αχαϊκής γης
κρύβει μια συγκίνηση, μια έκπληξη
μια απόλαυση.

Κάθε γωνιά της αχαϊκής γης
σας υποδέχεται φιλόξενα,
με την υπόσχεση
να περάσετε αξέχαστες στιγμές.

Επιλέξτε την Αχαΐα
για τις διακοπές σας

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ
ΔΟΜΗΣΗ

ΚΑΘΑΡΗ &
ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

ΥΓΕΙΑ ΕΥΕΞΙΑ
ΟΜΟΡΦΙΑ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ &
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ecolife

η οικολογία
στην καθημερινή ζωή

...είναι πλέον επιτακτική ανάγκη.

Καθημερινά χρησιμοποιούμε εν αγνοία μας χιλιάδες βλαπτικά προϊόντα που επιβαρύνουν σημαντικά την υγεία μας και την επιβίωση του πλανήτη μας, απλά και μόνο γιατί δεν γνωρίζουμε ποιά είναι τα ασφαλή προϊόντα και πως θα τα προμηθευτούμε.

Στην Ecolife θα βρείτε προσιτές υγιεινές εναλλακτικές λύσεις που είναι ζήτημα ζωής να μπουν στην καθημερινότητά μας.

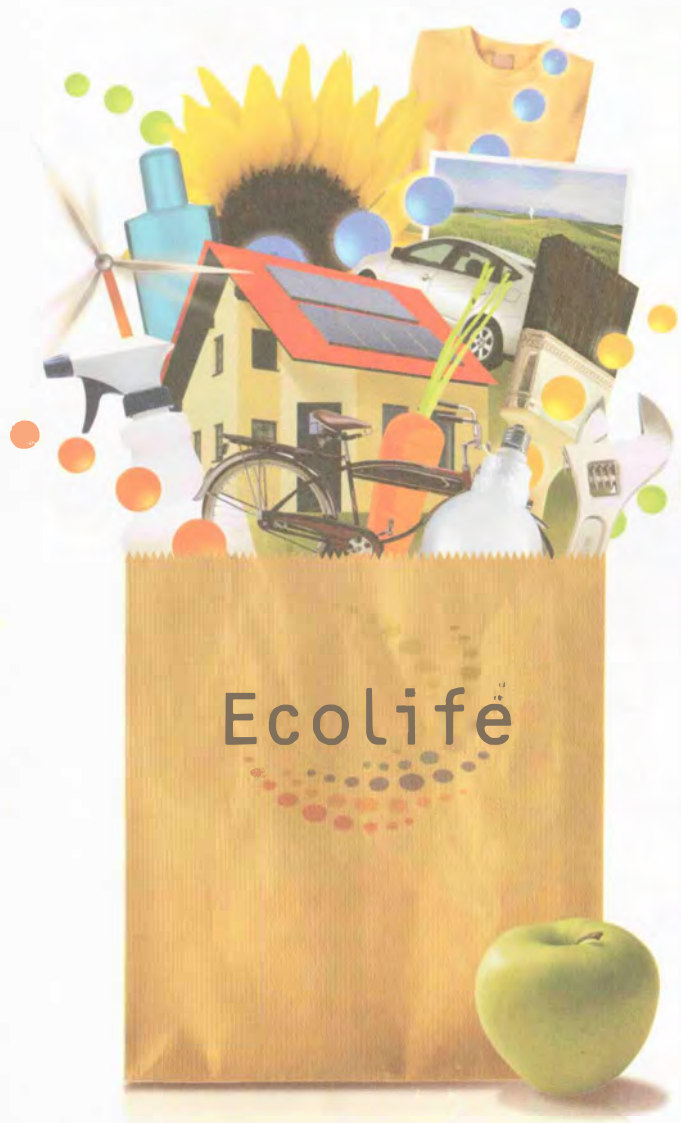
Με την υποστήριξη των:

- GREENPEACE
- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ
- ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS
- ΕΝΩΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΗΛΙΑΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΕΒΗΕ)
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ (ΣΕΦ)

3-6 Ιουνίου 2005
"Αγορά", Ο.Α.Κ.Α.

οργάνωση έκθεσης: **PRINT ALL ΕΠΕ**

1η ΕΚΘΕΣΗ

προϊόντων και υπηρεσιών
φιλικών προς το περιβάλλον